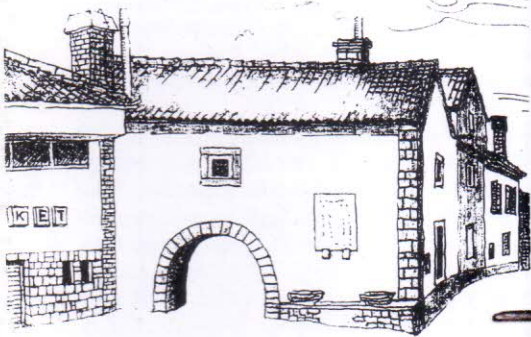

GLAS HRVATINOV

LA VOCE DI CREVATINI

Glasilo Krajevne skupnosti Hrvatini
Periodico della comunità locale di Crevatini

Glavni urednik: Gregor Abram, elektronska pošta: k.s.hrvatini@siol.net

Iz vsebine...

Številka 1 leto 2004
Numero 1 anno 2004

Marec 2004
Marzo 2004

- **POROČILA
KOMISIJE SVETA
KRAJEVNE SKUPNOSTI**
- **DAN KRAJEVNE
SKUPNOSTI**
- **NAŠ KULTURNI PRAZNIK**
- **Sredinska priloga:
VODNIK PO
UČNO REKREACIJSKI
POTI IVANA JUGA
PO POTEH
GRANIČARJEV
IN SKOZI
KAMNOLOME**

...več na spletni strani [http:// www.slovensko-morje.net](http://www.slovensko-morje.net).

*Zima je tako "kazala" januarja
romantiko ledenih sveč
v Šuštarjevem kamnolomu v Premančanu.
Skozenj poteka tudi predlagana
učno rekreacijska pot po "senčni"
strani Miljskih hribov*

Nekaj kamnitih izdelkov pri Valčičevih v Hrvatinih. Mizo in klopi je izklesal Felice Prassel v letih 1956/57. Pri tem mu je pomagal »vajenec« iz Božičev. Po poklicu je bil čevljar, ki se je priženil v naše kraje iz Ljubljane, žena je bila iz Korošcev. Delo je bilo zanj pretežko, zato se je vrnil v Ljubljano.

Hiša v Hrvatinih 135 ima v jerti iz drobno nažljebljenega peščenjaka nad vrati vklesano številko 1909 letnico, ko je bila zgrajena. Marija Valčič se spominja, kako sta se oče in stric prerekala, kdo je več prispeval pri njeni gradnji.

Kamnita dediščina (2) SILIKOZA MED DELAVCI V KAMNOLOMU

V Hrvatinih 135, ob cesti za šolo, živi Marija Prassel, poročena Valčič. Poznamo jo gotovo vsi starejši na »Hribu«, saj je dolga leta skrbela za to, da so bile tople šolske peči. Kot sama pravi izhaja iz stare družine delavcev v »kavah«, kamnolomih. S tem se je ukvarjal že njen »bižnono«, kar bi približno ustrezalo razmahu te dejavnosti v dolini potoka Fugnana (Premančanski potok) po propadu Ilirskih provinc. Spomne se, da je vprašala nono, zakaj se je poročila z nonotom. »Ker je imel tako lepo vigno (vinograd)«, je odgovorila. Sedaj je na njenem mestu opuščeni kamnolom nad hiš. št. 34a v Premančanu. O delu sta ji govorila njen nono Oreste in oče Felice. Pred izkopom so odstranili prst in jo prodali v opekarno v Cereju. Sledil je ročni izkop blokov peščenjaka. S slabšimi, manj obstojnimi, tanjšimi plastmi so »šališali«, tj. jih uporabljali za tlakovanje cest tako, da so polagali kamne enega ob drugem pokonci, pa tudi za izdelavo »kuče«, hišice za spravilo orodja. Od nje je sedaj ostala samo »grubla«, kup kamenja. Prevozniki, kot sta bila Barancat iz Fajtov in Jušto iz Božičev, so vozili kamne z volovskimi vpregami v Milje, na pomol. S tovornjaki so pričeli prevažati po 2. svetovni vojni. Marijin oče je delal za nekega Grgurja iz Milj, ki je delavcem plačeval le socialno varnost ne pa tudi pokojninske dobe. »Pod Jugoslavijo« je delal v kamnolomu v Elerjih in med drugim je popravil pomol v Miljah. Tako nono kot oče sta zbolela za silikozo, tj. boleznijo pljuč, ki je posledica dela v prahu v kamnolomih. Marija se spominja nonotovih neprespanih noči. Dušil ga je kašelj in je lahko počival le na pol sede. Za to boleznijo se je zdravil tudi njen oče, ki je po zaprtju elerskega delal v nabrežinskem kamnolomu.

Nosilni stebri dvoriščnih vrat so izlesani iz blokov peščenjaka. Renoviranje ceste in polaganje kanalizacije je zasulo nosilca vrat, kar povzroča poplavljanje dvorišča. Bodo investitorji zmogli rešiti da kamnoseški dragulj?

Nagrobnik družine Prassel na pokopališču »v Bridi« je izklesal Felice Prassel med leti 1947 in 1950. Hčerka Marija se spominja, da je delal na domačem dvorišču in, kako je njegovo delo motilo opoldanski počitek. Naredil ga je iz peščenjaka iz njihovega kamnoloma, ker ni bilo denarja za drugačen nagrobnik. Je edini iz tega materiala na našem pokopališču in bilo bi prav, da bi ga zaščitili kot kulturni spomenik.

UVOD

Novo leto, pust, pogrnjene mize z dobrotami so na žalost za nami. Grdo vreme, sneg, ledena burja zapuška prizorišče in prijetno spomladansko sonce začenja gret dušo vsem nam.

Pred nami pa se postavljajo novi izzivi. Velika družina držav nas vabi v večjo družino. Družine pa, kakor vemo, niso vse vesele, marsikdaj so skregane med sabo. Interesi posameznikov močno vplivajo na ostale. Evropa dveh hitrosti nam tudi kaže neuskajenosti in neskladnosti med člani te družine. Naši kraji so bili priča mnogih sprememb. Meja je predstavljala vedno oviro za prosti pretok ljudi. Končno se bomo tega znebili. Ne bo več političnih in vojnih sporov med državama za kos zemlje, na katerih pa se zlahka pozabi da živijo ljudje, ki bodo zaradi te nove meje trpeli. Družine, prijateljske vezi se presekajo. Od prvega maja naprej pa se bodo lahko gradile nove, brez birokratičnih omejitev. To je zmaga vseh nad birokracijo!

INTRODUZIONE

Davanti a voi lettori si presenta il nuovo numero del giornale della nostra comunita'. Marzo pazzerello ha portato neve, freddo, vento e un bel sole tiepido ce ci riscalda il cuore e l'anima. I mandorli in fiore coperti dalla neve sono uno spettacolo inconsueto.

Davanti a noi si prospetta un anno pieno di novita'. L' Europa ci chiama a far parte di una piu' grande comunita'. Le disparita' fra gli stati membri cominciano a minarne l' unita'. L' Europa a due velocita' ne e' un esempio. Sta anche a noi dimostrare, che in una grande famiglia i figli sono tutti eguali per i propri genitori.

I confini finalmente spariranno. I nosti monti durante la storia hanno visto molte nazioni combattere per un lembo di terra sul quale tutti dimenticano vivono persone e famiglie che vengono divise, amicizie spezzate solo perche' la politica e la burocrazia lo ha deciso.

Finalmente l' abolizione dei confini ci mette in condizione di riformare questi legami. Il primo maggi oltre a essere la festa del lavoro quest' anno simboleggia la vittoria del popolo sulla burocrazia!

*Gregor Abram
Glavni urednik - Caporedattore*

KULURNI PRAZNIK V HRVATINIH

Proslava bo?... Ne. Proslava je bila. Kdaj? Kje?

Kulturnem prazniku smo tudi v Hrvatinih posvetili večer. V nedeljo, 8. februarja, prijatelji lepe besede nismo samo napolnili naše dvorane, ampak smo se naužili prijetnih zvokov, ki so jih izvrstni mladi izvajalci izvalili iz klavirja, pozavn in trobil ter mladih grl.

Tako se je začela: »Vem..., da tudi Vi čutite posebno slovesnost današnjega večera... Ob tej priložnosti ne moremo mimo osebnega življenja in človeške usode Franceta Prešerna. Prometejski duh njegove pesmi, njena globoka modrost, njena goreča ljubezen, njena dehteča lepota in prisrčna milina pa morajo še globlje pronikniti v nas vse.

Prešernovo stremljenje po spoznanju in izražanju najvišjih umetniških in človeških idealov pa naj zaživi v njegovih naslednikih - naših kulturnih delavcih - Prešernov ideal svobodnega, dobrega naroda - pa naj se uresničuje v naši narodni skupnosti, a ne samo ob tem današnjem dnevu - temveč vse do onega daljnega, a ne bajnega trenutka, ko se bo Prešernova želja Zdravljice zliila z željami vseh človeških rodov v živo resničnost, ki jo je tudi naš narod po Prešernu oznanjal in pripravljaj. «

Besedam, ki nam jih je namenila prikupna, iznajdljiva in odra

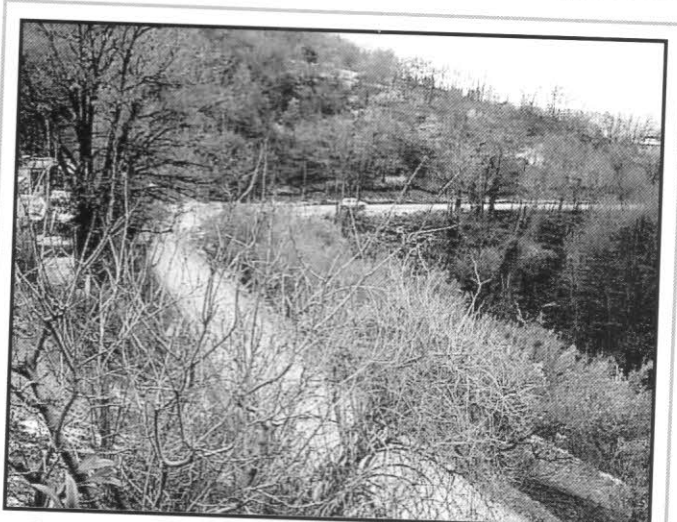
vajena osmošolka Anamarija Čičkovič, je sledil splet Prešernovih pesmi (Izgubljena vera, Povodni mož, Hčere svet) iz ust osnovnošolcev Lee Ojo in Klemna Smukavca. Nadvse prijetno nas je presenetil tudi otroški zbor pod vodstvom glasbenega pedagoga Igorja Smolnika.

Prav posebno vzdušje pa so nam pričarali srednješolci dijaki Umetniške Gimnazije Koper in dijaki, ki obiskujejo vzporedno glasbeno izobraževanje. V kvartetu pozavn so nastopili: Teo Kovačević, Simon Tomažič, Andrej Cencič in Rok Juhas, (gojenci profesorja Alberta Kolbla). Posebno lahkotno in spretno, a nadvse nežno nam je Lara Klun na klavirju zaigrala skladbo Franza Liszta Waldesrauschen. Za njo so se oglasili še trobilci: Dejan Markovič trobenta, Gašper Štefančič trobenta, Žiga Murko bariton, tuba in Rok Vilhar bas tuba, (učenci profesorja Tomaža Bukovca).

Naj zaključim z mislijo: »Zares lepo je bilo. Toliko lepše, ker smo slišali in videli naše šolarje in naše nekdanje učence - Laro Klun in Roka Vilharja.«

Zato hvala vsem nastopajočima in tudi hvala organizatorjema prireditve, to je KD Hrvatini in OŠ dr. Aleš Bebler Primož Hrvatini, predvsem pa g. Andreju Vilharju, g. Igorju Smolniku in ga. Nadi Đukić.

Nada Peroša

Odstranjena črna točka - po večdesetletnih prizadevanjih bo v letošnjem letu razširjeno cestišče med zaselki Noveli in Bregeti. S tem bo odstranjena črna točka, oster in nepregleden ovinek, na katerem je bilo več prometnih nesreč, tudi s smrtnim izidom. Prizadet bo nasad skoraj stoletnih oljk pod cesto. Lastniki se sprašujejo ali bodo dobili pravično odškodnino za odvzeto imetje.

Tekst in slika: Franc Malečkar

OBVESTILO

Obveščamo krajanje, da se tudi letos 30. aprila organizira kresovanje.

Vse, ki imate možnost naprošamo, da odpadne veje, les in drugi okolju prijazen gorljiv material, odlagate na predvidenem prostoru za kresovanje, to je na južni strani gasilskega doma oddaljeno cca 100 m.

PGD Hrvatini - KS Hrvatini

Krajevna skupnost obvešča, da imamo nov urnik za stranke:

PONEDELJEK od 09.00 do 11.00 ure
SREDA od 09.00 do 11.00
in od 14.00 do 17.00 ure
PETEK od 09.00 do 11.00 ure

KOMISIJA ZA ŠOLSTVO, ŠPORT IN KULTURO POROČILO ZA LETO 2003

Ne, ničesar nisem obljubljala, niti sebi nisem namenjala nikakršnih lažnih obljub. Le razmišljala sem, da bi lahko bilo tudi v Hrvatinih drugače - življenje bolj zanimivo, lepše in bogatejše s kakšnimi novimi vsebinami. Zato smo v komisiji pripravile smel in obširen program dogodkov, ki bi si v celem letu sledili. Izdelale smo koledar prireditev, predvidele vsebine in možne izvajalce. Med večjimi predvidenimi projekti naj omenim dan državnosti, teden mladih v oktobru in dan KS. Iz objektivnih vzrokov (predvsem denarja) nam je uspelo organizirati le zadnjega, saj smo ga uspešno izpeljali predvsem zato, ker smo k sodelovanju pritegnili vsa društva in organizacije v kraju ter oba vrtca in obe šoli. Ponekaj letnem premoru smo v našem kulturnem domu ponovno prisluhnili slovenski in italijanski besedi iz ust naših otrok in prelepim pesmi, ki so jih zapeli pevci MePZ Adriatic Hrvatini.

V prvih jesenskih dneh smo načrtovale prireditev »Vesela jesen« in jo poverile v organizacijo TD Hrvatini, ki jo je nadvse uspešno izpeljalo. S TD, gasilci in KD smo bili soorganizatorji ob pustovanju in kresovanju. Predvsem bi rada poudarila pristne, dobre odnose, ki smo jih vzpostavili z vsemi dejavniki v naši krajevni skupnosti. Tako smo dokazali, da skupaj zmoremo veliko.

Nada Peroša

**SVET KRAJEVNE SKUPNOSTI HRVATINI JE
PODELIL OB PRAZNOVANJU KRAJEVNEGA
PRAZNIKA PRIZNANJE DRUŠTVU
UPOKOJENCEM OB 25. OBLETNICI DELOVANJA
in
MARIJI PII ZA DOLGOLETNO USPEŠNO DELO V
ŠOLSTVU IN DRUGIH IZVENŠOLSKIH
AKTIVNOSTIH, KI JIH Z VESELJEM,
LJUBEZNIJO IN ZADOVOLJSTVOM OPRAVLJA V
NAŠI KRAJEVNI SKUPNOSTI**

NEKAJ BESED O NJENI KARIERI DO UPOKOJITVE

Gospa Maria Pia Casagrande je svojo učiteljsko kariero začela daljnega leta 1970 na italijanski osnovni šoli Kolomban in nadaljevala na Osnovni šoli Pier Paolo Vergerio il Vecchio, podružnica Hrvatini vse do njene upokojitve.

V najrazličnejših pogojih, včasih celo težkih, je vrsto let vestno opravljala delo učitelja in vzgojitelja vse do leta 1997. Takrat je namreč italijanska šola in cela skupnost dobila težko pričakovano novo šolsko poslopje.

Pod njenim pozornim in budnim očesom so številne generacije dosegle pomembne uspehe v šolskih kot tudi obšolskih dejavnostih. Niti prišteti ne moremo mnoge uspehe v državnih, kot tudi v mednarodnih natečajih, ki so bili njej, njenim učencem in šoli v ponos.

Maria Pia Casagrande ha iniziato la sua carriera d'insegnante presso la Scuola elementare italiana di Colombano nel 1970 ed ha continuato a presentare la sua opera di insegnante ed educatore nella Pier Paolo Vergerio il Vecchio, sezione periferica di Crevatini, fino al pensionamento.

Per molti anni ha lavorato nelle condizioni piu' varie, molto spesso difficili, fino al 1997, quando finalmente la scuola italiana e la Comunita' di Crevatini si vedono arricchite di un nuovo edificio scolastico.

Sotto la sua attenta e amorevole guida molte generazioni hanno mosso i primi passi nel campo della scuola che delle attivita' extrascolastiche. Non si contano piu' infatti i premi riscossi in ambito nazionale ed internazionale, che hanno dato grande soddisfazione agli allievi e lustro alla scuola.

Svet KS Hrvatini

COMUNICATO

La Comunita' degli Italiani di Crevatini rende noto che con il 5 febbraio 2004 **le funzioni di presidente sono passate alla signora Maria Pia Casagrande.**

Gli uffici rimarranno aperti **il mercoledì' dalle ore 18.00 alle 19.00 e il venerdì' dalle 11.00 alle 12.00.**

*Maria Pia Casagrande
La Presidente*

**MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTA' DI CAPODISTRIA**
Samostojna investicijska služba
Servizio autonomo investimenti

KRAJEVNA SKUPNOST HRVATINI

Zadeva: Obvestilo o poteku posameznih investicij

Glede na vašo prošnjo vam posredujemo informacije za posamezne investicije, ki potekajo v vaši Krajevni skupnosti.

1. Nadaljevanje del na cesti za Hrvatine.

Zemljišča na drugem odseku ceste še niso pridobljena. Sedaj potekajo dogovori glede odkupa in cenitev. V februarju bomo imeli pripravljene popise del za nadaljevanje tako, da bomo predvidoma konec marca izvedli javni razpis. V kolikor zemljišča ne bodo do februarja pridobljena se bo javni razpis izvedel kasneje. Dela naj bi bila končana predvidoma septembra ali oktobra meseca.

2. Kanalizacija

V glavnem so dela končana. Izvedeno ni še asfaltiranje ceste. Le to naj bi bilo končano do konca januarja meseca.

3. Kanalizacija v Božičih

Na omenjenem področju je potrebno ob izgradnji kanalizacije izvesti tudi zamenjavo vodovodnih cevi. Posamezne razgovore s Komunalno Koper in RVK smo že imeli, v naslednjem tednu pa bomo opravili skupni sestanek kjer bomo določili obseg in lokacijo del.

Ker je predvideno financiranje kanalizacije iz sredstev komunalnih taks je potrebno počakati na odobritev porabe sredstev s strani Ministrstva za okolje, prostor in energijo. Predvidoma naj bi bil razpis maja ali junija.

*Viljan Tončič
Vodja samostojne službe*

KOMISIJA ZA FINANCE IN GOSPODARSTVO - POSLOVNO POROČILO KS HRVATINI ZA LETO 2003

Po določbah zakona o javnih financah je zaključni račun krajevne skupnosti sestavni del občinskega proračuna in izkazuje predvidene in realizirane prihodke in druge prejeme ter odhodke in druge izdatke za preteklo leto. Sestavni del zaključnega računa so tudi podatki iz bilance stanja z obrazložitvijo zastavljenih ciljev in odstopanj od njih.

V odloku o proračunu Mestne občine Koper za leto 2003 so opredeljeni tudi finančni načrti krajevnih skupnosti in njihovo izvrševanje. Prihodki in odhodki krajevne skupnosti so v zaključnem računu zajeti skladno z načelom denarnega toka. Sredstva opredeljena v finančnem načrtu so se razporejala na podlagi predpisov, ki urejajo javno finančno poslovanje.

PRIHODKI

V BILANCI PRIHODKOV IN ODHODKOV so izkazani vsi realizirani prihodki, ki obsegajo tekoče prihodke, prejete donacije in transferne prihodke realizirane v letu 2003.

I. TEKOČI PRIHODKI se delijo na davčne prihodke in nedavčne prihodke.

a. Davčni prihodki so prva pomembna skupina tekočih prihodkov in zajemajo vse vrste davkov. Krajevna skupnost ni imela planiranih prihodkov iz tega naslova. Tudi realizacije prihodkov ni bilo.

b. Nedavčni prihodki so druga pomembna skupina tekočih prihodkov in obsegajo vse nepovratne in nepoplačljive prihodke, ki niso uvrščeni v skupino davčnih prihodkov.

- Prihodki od obresti so realizirani v višini 54.120 sit.
- Priliv najemnin za poslovne prostore je realiziran v višini 842.856 sit.
- Priliv najemnin za stanovanja je realiziran v višini 381.291 sit.
- Priliv najemnin za grobna mesta je realiziran v višini 2.600.334 sit.
- Drugi nedavčni prihodki od premoženja so realizirani v višini 190.067 sit.

II. PREJETE DONACIJE IZ DOMAČIH IN TUJIH VIROV so sredstva prejeta na podlagi posebnih sporazumov, dogovorov in pogodb o obsegu in programu koriščenja teh sredstev za posamezne namene, za katere se ta sredstva dodelijo in na podlagi določenih pogojev, pod katerimi se sredstva črpajo in porabljajo.

V letu 2003 so bila planirana sredstva iz tega naslova v višini 2.760.000 sit. Realizirana sredstva iz prejetih donacij, za izdelavo krajevnega glasila, dotacije društvom, tekočo porabo KS in ureditev nove mrliške vežice so bila v višini 2.771.500 sit.

III. TRANSFERNI PRIHODKI predstavljajo sredstva, ki jih posamezna institucija javnega financiranja (v našem primeru krajevna skupnost) prejema iz drugih javno finančnih blagajn občinskega proračuna.

Krajevna skupnost je za tekočo porabo prejela sredstva v višini 2.187.433 sit, za akcijo čisto okolje in za vzdrževanje javnih poti je prejela sredstva v višini 1.346.300 sit, za prihodke iz naslova investicij pa sredstva v višini 11.964.673 sit prihodkov iz proračuna Mestne občine Koper.

ODHODKI

Celotni odhodki finančnega načrta v bilanci A so bili v obdobju januar- december realizirani v skupni višini 19.332.088 sit in so dosegli 94 % celotnih odhodkov, predvidenih v sprejetem finančnem načrtu za leto 2003.

I. PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM TER PRI-

ŠPEVKI DELODAJALCEV ZA SOCIALNO VARNOST

V sprejetem finančnem načrtu za leto 2003 so bile za plače in druge izdatke zaposlenim predvidene pravice porabe sredstev v višini 3.000.000 sit in realizirana v višini 2.916.527 sit ter za prispevke delodajalcev pa v višini 420.000 sit in realizirana v višini 422.162 sit, kar je zadostovalo za kritje celotnih izdatkov iz tega naslova.

II. IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE za izdatke za blago in storitve je bilo v sprejetem finančnem načrtu za leto 2003 predvideno 4.343.347 sit. Večjo rast porabe glede na veljavni finančni načrt beležimo pri naslednjih izdatkih:

- za založniške in tiskarske storitve v višini 330.00 sit in porabljena v višini 364.288, zato smo postavko zvišali za 35.000 sit, kar znaša 365.00 sit,
  - za porabo kuriv in ogrevanja v višini 80.000 sit in porabljena v višini 151.933 sit, zato smo postavko zvišali za 75.000 sit, kar znaša 155.000 sit,
  - za vodo in komunalne storitve v višini 200.000 sit in porabljena v višini 216.188 sit, zato smo postavko zvišali za 16.000 sit, kar znaša 216.000 sit,
  - za odvoz smeti v višini 210.000 sit in porabljena v višini 223.060 sit, zato smo postavko zvišali za 13.000 sit, kar znaša 223.000 sit,
  - za telefon, fax, elektronsko pošto v višini 360.000 sit in porabljena 377.086 sit, zato smo postavko zvišali za 17.000 sit,
  - za plačila storitev DURSU v višini 10.000 sit in porabljena 35.567 sit, zato smo postavko zvišali za 26.000 sit, kar znaša 36.000 sit,
  - za druge operativne odhodke v višini 10.000 sit in porabljena 89.801 sit, zato smo postavko zvišali za 80.000 sit,
- Na podlagi zgoraj zapisanega so se izdatki za blago in storitve zvišali v višini 262.000 sit. Vrednost postavke smo povečali na podlagi pridobljenih dotacijskih sredstev LUKE KOPER.

III. TEKOČI TRANSF. NEPROFITNIM ORGANIZACIJAM IN USTANOVAM

Med odhodke za tekoče transferje neprofitnih organizacij in ustanovam štejemo dotacije za delovanje društev na območju KS. Višino postavke smo povečali za 860.000 sit iz namensko pridobljenih sredstev Luke Koper. Realizirana sredstva v višini 880.000 sit so bila nakazana naslednjim društvom: Kulturnemu društvu Hrvatini v višini 80.000 sit, Nogometnemu klubu Ankaran-Hrvatini v višini 200.000 sit, Skavtom Ankaran v višini 70.000 sit, Rdečemu križu Hrvatini v višini 10.000 sit, Karitasu Ankaran v višini 20.000 sit, Balinarskemu klubu Hrvatini v višini 50.000 sit, Prostovoljnemu gasilskemu društvu Hrvatini v višini 200.000 sit, Krajevni organizaciji ZZB Hrvatini v višini 50.000 sit, Društvu upokoencev Hrvatini v višini 80.000 sit, Turističnemu društvu Hrvatini v višini 80.000 sit, Kajak kanu klub Ankaran v višini 40.000 sit.

VI. INVESTICIJSKI ODHODKI

Med investicijske odhodke se štejejo plačila za nakup ali drugo pridobitev opredmetenih in neopredmetenih sredstev, premoženja, opreme, vozil, kot tudi plačila in načrte, novogradnje, investicijsko vzdrževanje ter obnove zgradb in drugih pomembnih naprav. V okviru proračuna za leto 2003 so bila planirana sredstva za novogradnjo in rekonstrukcijo v višini 11.964.673 sit, in ravno toliko so bila tudi realizirana. Sredstva za nakup opreme in napeljav v letu 2003 niso bila planirana.

Realizacija računa finančnih terjatev in naložb (**račun B**)

V računu finančnih terjatev in naložb v letu 2003 ni bilo planiranih sredstev.

Realizacija računa financiranja (**račun C**)

V računu financiranja v letu 2003 ni bilo planiranih sredstev.

Roberto Marzi
Predsednik svet a KS

TUDI OTROCI IN MLADI IMAMO TEŽAVE REŠUJMO JIH SKUPAJ!

Pred nekaj leti je bil to slogan otroškega parlamenta, sledili so si še drugi, vendar se mi, otroci in mladostniki Ankarana in Hrvatini (kljub različnim temam), držimo tistega, ki nas najbolj muči in to je: **MLADI IN PROSTI ČAS V ANKARANU IN HRVATINIH.**

Mladi potrebujemo prostor za neformalna druženja. Že pred dvema letoma smo takratnemu županu g. Pucerju nakazali rešitev našega problema. Na sestankih Šolske skupnosti učencev, ki jo vodi šolska pedagoginja, smo razmišljali tudi o možnosti reševanja te težave. Seznaniti vas želimo s predlogom, ki je vseč tudi vodstvu šole.

Želimo si svoj prostor, kjer bi se lahko zbirali, družili, igrali družabne igre, poslušali glasbo, od koder nas ne bi nihče preganjal, in bi starši vedeli kje smo. V tem prostoru ne bi bilo alkoholnih pijač in cigaret. Vsaj dva starejša krajana bi prosili, da bi nam pomagali vzdrževati red, tako da ne bi prišlo do preprirov in nereda.

Pripravljeni smo tudi stopiti do prebivalcev in jih povprašati za mnenje glede našega predloga. Želimo si, da bi naše ideje podprli.

Seveda smo razmišljali, kje bi se dalo kakšen prostor preurediti za nas. Spomnili smo se stare stavbe KS Hrvatini, kjer so prazni prostori, ki jih nihče ne uporablja. Z veseljem bi jih preuredili, prepleksali, prinesli kakšen stol, poiskali star kavč ... Družili bi se le ob petkih in sobotah, saj to so dnevi, ko se lahko sprostim in si želimo zabave. Pa še dobra novica za starše: če nam bo to uspelo, bodo otroci na varnem, ne bodo zabredli v drogo, kraje, alkohol in druge nevarne skušnjave.

Če to, kar predlagamo, ne bi bilo možno, je v Ankaranu kar nekaj »mrtvih« zabavišč. Razmišljamo, da bi v sodelovanju z lastniki morda tam lahko organizirali šolske plesne in razne prireditve, vendar za to potrebujemo odrasle krajane, ki bi bili pripravljeni popaziti na red in verjetno tudi soglasje občine.

Za naš predlog potrebujemo Vaše odobravanje in soglasje. Zelo bi Vam bili hvaležni če bi nam pomagali in nas pri ideji **PROSTOR ZA MLADE V VSAKO VAS**, podprli.

Morda boste rekli, naj se gremo zabavat v Koper. Vendar tu vidimo vsaj dve težavi. Avtobus iz Hrvatinih vozi le dvakrat na dan in še to dopoldan, ko smo v šoli. Poleg tega pa je avtobusni prevoz tudi zelo drag. Druga težava pa je ta, da v Kopru nimamo kaj početi, saj so tam le lokali, kjer pa ne želimo posedati.

V svoj prosti čas seveda ne štejemo treningov, krožkov in drugih interesnih dejavnosti, ki se jih udeležujemo. Govorimo o prostem času, ko se družimo s prijatelji. Če se dobimo pred stanovanjskimi objekti, nas od tam našenejo.

Okolica šole in stanje na šoli:

Dostop do šole v Hrvatinih je neurejen: ni pločnikov, ni razsvetljave, niti ni znaka, kje natanko se nahaja šola. Ljudje, ki ne poznajo poti, si nehote ogledajo še pol vasi, preden pridejo do nas. Igrišča v Hrvatinih in Ankaranu nujno potrebujejo ograjo. Najmlajši nimajo nikakršnih igral, kjer bi se popoldne igrali. Če bi bila igrišča urejena, bi tam igrali nogomet, košarko ali karkoli drugega. Igrišče pred šolo v Hrvatinih je neuporabno, asfalt ima luknje, mreže ni!

Tudi oprema v hrvatski šoli je zelo dotrajana. Okna naš ne ščitijo pred mrazom in dežjem, večina se niti odpreti ne da. Šola nima sredstev, s katerimi bi vzdrževala prostore, zato je v

straniščih polomljena oprema, hodniki so temačni, talne obloge so obrabljene ... Da telovadnice niti ne omenjamo! Tam je pravzaprav zbirališče prahu in predpotopne športne opreme.

Nič bolj razveseljiv pa ni pogled na okolico šole. Miljski hrib, ki je znan kot turistična in razgledna točka ima dva mejna prehoda, povezuje pa ju ozka cesta, polna lukenj, ob kateri ni pločnikov za pešce. Avtomobili pa po njej drviyo z veliko hitrostjo. Marsikdaj lahko vidimo tudi ljudi, ki v skupinah po cesti pred seboj porivajo invalidske vozičke, saj je v bližini center Sonček, ki je namenjen otrokom s cerebralno paralizo. Menimo, da bi bilo potrebno nekaj storiti za varnost nas vseh.

Nujno bi morali urediti sprehode za pešce in cestne ovire. Na cesti pogosto ležijo povožene mačke in ne želimo si, da bi tam kdaj ležal tudi kdo izmed nas. Tudi šolska avtobusna postaja bi morala biti ob šoli, saj sedaj čakamo avtobus pri KD Hrvatini, na poti do tja pa »motimo« krajane.

Za konec pa še to! Veliko učencev se iz Ankarana vsak dan vozi v Hrvatine, saj ankaranska šola ni primerna za tretjo triado devetletke. Sprašujemo se, če je to res pametno. Mar ne bi prizidek ankaranske šole rešil veliko težav? Vsekakor bi bili učenci prej doma, manj bi bilo neljubih dogodkov v okolici šole in na avtobusnih postajah, pa še ceneje bi bilo.

Omenjene težave želimo reševati skupaj z Vami, saj nas bodo le skupna prizadevanja pripeljala k zastavljenemu cilju. Prosimo, prisluhnite nam!

*Predstavniki otroškega parlamenta
v šolskem letu 2003/2004*

Se ukinja hrvatska slovenska šola?

V Kolombanu je bila ustanovljena šola že leta 1892. Njen »naslednik« je hrvatska šola, ki pa jo lokalna oblast zanemarja. Je najslabše opremljena šola v občini. To navaja na misel, da jo želijo ukiniti. Utemeljuje podatek, da so prva sredstva zanjo namenjena v občinskem proračunu šele v letu 2008! Torej bo, tudi s podporo štirih občinskih svetnikov in enega podžupana z Miljskih hribov, ki so potrdili te finančne načrte, ostala le šola z italijanskim učnim jezikom? Bodo slovenski otroci hodili v šolo v Milje?

Tekst in slika: Franc Malečkar

POROČILO KOMISIJE ZA SOCIALNO VARSTVO, INVALIDE IN OSTARELE V LETU 2003

Komisija se je prvič sestala marca 2003. Funkcijo predsednika komisije je sprejela Tatjana Srebrnič, blagajnika Fausta Katarinčič in tajnika pa Jadranka Jerman. Komisija je dobila nalogo, da glede na potrebe v kraju naredi program - plan dela. V aprilu je bil načrt dela soglasno sprejeli in se tudi začel izvajati. Prva in najvažnejša naloga je bila sodelovati z vsemi organizacijami v kraju, občini, državi, za dosego začrtanih ciljev.

• Stari kulturni dom

Ogledali smo si dotrajano in nevarno stavbo in se pogovorili s stanovalko. Komisija podpira prizadevanja KS Hrvatini, da se problem stavbe čimprej uredi.

• Čistilna akcija

Udeležili smo se čistilne akcije KS Ankaran in Hrvatini. Načrtovali smo tudi čiščenje poti, ki vodijo na hrib in nazaj k morju. Upamo da bo v novem letu čas tudi za to.

• Mladi so naš zaklad

Zaradi nereda in povzročene škode je bila ploščad pred gasilskim domom nekaj časa zaprta. Otroci so se od tam preselili na trg v centru in na cesto. Dogovarjali smo se z našimi gasilci in le ti so ponovno otrokom odprli ploščad pred gasilskim domom. Načrti, da bi na tem mestu imeli organizirano igro, niso uspeli, načrtujemo pa jih v tem letu. Pogovarjali smo se že z OŠ Hrvatini, v načrtu pa imamo še druge možnosti, povezane predvsem z ostalimi društvi in seveda starši otrok. Pridobiti moramo vsaj nekaj sredstev, da bo druženje še bolj prijetno.

• Obnova avtobusnih postaj

Tudi ta problem je ostal nerešen. Za najhujši problem v centru Hrvatinov (luč in vhod) in v Kolombanu (otok za smeti in obnova hišice) že tečejo razgovori. Krajanje Kolombana so odločno zavrnili postavitev nove plastične hišice, ker je stara lepa, potrebna je le obnove. Seveda je treba urediti tudi ostale postaje. Vključili bomo tudi mlade. Vemo, da so sposobni prepleskati in lepo porisati stene postaj.

• Mladi poročevalci

Nekaj mladih smo že povabili k sodelovanju in bili so veseli povabila. Ugotavljamo, da imamo še dosti mladih talentov, zato ponovno prosimo uredniški odbor, da tudi oni povabijo mlade.

• Starejši in socialno ogroženi v KS Hrvatini

Starejši in bolni krajanje so bili obiskani in simbolično obdarovani za praznike s strani RK, Karitasa. Komisija je po sklepu sveta KS Hrvatini dobila 50.000 sredstev, ki jih je razdelila (10.000 RK Hrvatini in 20.000 župnijska Karitas). 20.000 pa se prenese v novo leto za potrebe komisije. 19. novembra smo v sodelovanju z ZZZS Koper izvedli delavnico Veselje do življenja in zdravja. Vodila jo je Mirjana Damej, dr. med. spec. psihiater. Uredili smo prejemanje kosila na dom iz Doma upokojencev v Koprju. Dom smo opozarjali, da je kosilo predrago in da so premajhne količine. Niso imeli posluha za navedene pripombe zato smo kosilo po enem letu odpovedali. Iskali smo drugačno rešitev, pa je za enkrat ni. Tudi to je naloga, ki jo mora komisija še rešiti. Sodelujemo s Centrom za socialno delo v Koprju, RK Hrvatini in z župnijsko Karitas.

• Razno

Z OŠ Hrvatini smo navezali stike in se dogovorili za redne članke v našem glasilu, za sodelovanje pri ureditvi avtobusnih postaj in za zbiralno akcijo starega papirja. Načrtujemo tudi kakšno dobrodelno predstavo. Za vse to pa potrebujemo tudi več sodelavcev.

**ČE STE V STISKI, IMATE KAKŠEN PREDLOG,
NE ODLAŠAJTE! POSLUŠALI VAS BOMO
IN VAM PO SVOJIH MOČEH POMAGALI.**

Tatjana
Srebrnič

Vodniku na pot UČNO-REKREACIJSKA POT IVANA JUGA

Pogled iz vrha Sv. Mihaela preko vasi Cerej in doline potoka Fugnana (Premančanski potok) proti 244 m visokem Kaštelirju, najvišji točki Miljskih hribov. Tod poteka predlagana učno rekreacijska pot, ki naj bi približale te kraje ljubiteljem narave.

Osnutek vodnika je objavljen kot priloga na sredinskem listu glasila. Če list iztrgate in prepognete tako, da je naslovna stran spredaj in prerežete list po sredinskem pregibu skoraj do konca, boste dobili osem stranski vodnik. Zemljevid je na sredinskih dveh straneh, tj. 4 in 5. Z njim želimo približati severno stran naše krajevne skupnosti, ki je bila kot skrajni zahodni »branic socializma« v »senci« razvoja. To jo je ohranilo nedotaknjeno, kar je sedaj njena razvojna priložnost. Vidimo jo v razvoju sonaravnega turizma, saj je zelena oaza dosegljiva z mestnimi avtobusi tako Trstu kot Koprju. Kot »arterijo« razvoja smo pripravili učno-rekreacijsko pot, ki je v kombinaciji variant primerna tako za zahtevne pohodnike, šolske naravoslovne dneve, ljudi z okvarami srca, tekače in tiste, ki se podajajo v naravo v sedlu gorskega kolesa ali konja. Zanimiva vsebina odpira nove vedute, ostanke daljne in bližnje preteklosti, rane nekdanjih kamnolomov, ki jih je gozd saniral, različne ekosisteme, idr. Poimenovali smo jo simbolno po krajanu Premančana Ivanu Jugu, domoljubu, žrtvi totalitarnih sistemov. Ima tudi narodnoobrambni značaj, saj želimo z njo prehiteti severne sosede, ki bi preko naši krajev želeli zaključiti svoje poti.

Pozvali smo župana MO Koper, da bi jo otvoril ob sprejemu naše države v Evropsko unijo s simbolnim odkritjem table na MP Škofije. Po tem bi skupina sodelujočih krenila na pot. Prosili smo tudi za kritje stroškov dvojezičnega vodnika. S tem bi tudi »de facto«, ne samo simbolično, odprli občanom tisti del države, ki je bil doslej »rezerviran« samo za prebežnike iz daljnih vzhodnih dežel, zadnji so umrli na njej nekaj let pred osamosvojitvijo.

Če bo iniciativa zaživela, bo prinesla spremembe v kraje, po katerih poteka; manj bo miru, neolikani bodo odlagali smeti... Zaradi tega jo objavljamo v glasilu s prošnjo, da bi nam pomagali s sugestijami izvesti projekt tako, da nam bo »čim bližji«.

Za konec naj se zahvalim vsem, ki ste mi pri delu pomagali. Delo mi je omogočilo spoznati ne samo zanimive koticke in »ocvirke« iz preteklosti, ampak tudi izjemne ljudi, kot so Mladen, Branko, Matej, Srečko, Luciano... Hvala jim.

Po več kot 800 urah čiščenja, iskanja optimalnih tras... je pot že skoraj v celoti izdelana. Pred otvoritvijo bi jo še markirali. Upam, da boste tudi vi uživali v odkrivanju naše okolice. Šele, ko nekaj poznamo, lahko cenimo, varujemo...

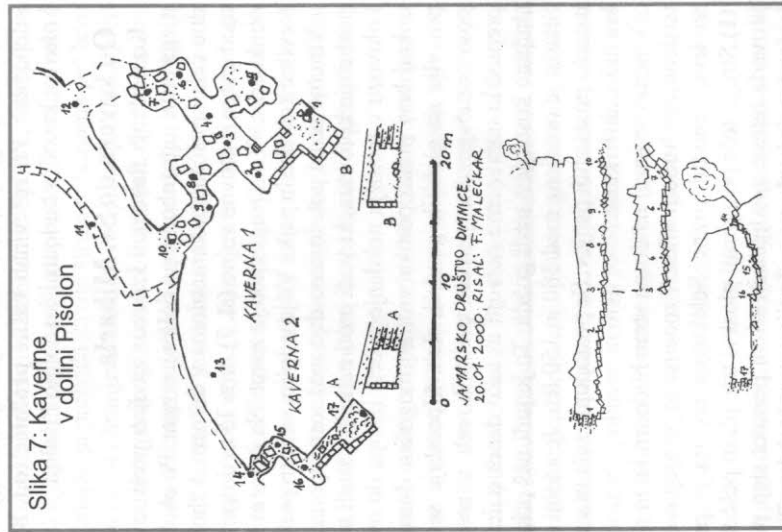
Franc Malečkar

Vinogradniška pot 15a krenemo ob trafopostaji št. 97 proti zahodu skozi vinograde z razgledom na Koprski zaliv in Debeli ritč. Ko dosežemo asfaltno cesto, nadaljujemo ob njej do križišča za Mladinsko zdravilišče in nato po kolovozu med vinogradi proti zahodu do **gozdlička**, kjer se naša pot **zaključuje** (o.t. 16). Posebnost te gozdne oaze ni v njeni sestavi, ki je podobna tisti v Resselovem gaju, ampak v dejstvu, da je gozd redke naravnosti sredi kmetijskih površin, ki pričča, da je nekoč gozd segal do morja. Njegova vrednost je tudi v tem, da predstavlja zaščito in dom številnim pticem in mali divjadi. Od tu se lahko podamo do naravnega spomenika Debeli ritč in ob morju preko letovišča ministrstva za notranje zadeve, kjer so v morju med obema pomoloma ostanki rimskega gojišča rib. Po asfaltni cesti gremo mimo opuščenega kamnoloma, ki je danes smetišče. Pred njim je pomol. Tu so nalagali bloke peščenjaka na ladje za gradbišča v Trstu do prve svetovne vojne.

Mejni prehod Lazaret lahko dosežemo tudi tako, da se od prehoda Čampore spustimo po graničarski stezi, ob državni meji, preko delanih teras do hudournika, kjer pri h. št. Lazaret 8 dosežemo asfaltno cesto. Sledimo ji skozi vinograde do morja.

Literatura:

- Alberi, D., 1997, La penisola mugessana.- Istria, 330-337, Lint, Trieste
 Jug, I., 2002: Moja zaporniška leta.- 5-180, Jutro, Ljubljana
 Malečkar, F., 1997: Bogastvo istrskega gozda.- Glas, 1/8, 10, Koper
 Malečkar, F., 2003: Kamnita dediščina Miljskih hribov.- Glas Hrvatino, 4, 2, Hrvatini
 Malečkar, F., 2000: Le caverne di San Colombano.- v tisku, La Citta', Koper
 Prebešek, M., 1993: Resselov gaj.- prospekt, Zv. društ. inž. in teh. gozd. in les. slo., Ljubljana
 Savnik, R., ur., 1968: Krajevni leksikon Slovenije, DZS, Ljubljana
 Stener, F., 1996: Le cave di arenaria a Muggia.- L'arenaria di Muggia, 7-9, Trieste
 Stener, F., 1971: Le cave di arenaria a Muggia d'Istria.- Pagine mugessane, 5, 87-96, Muggia

Slika 7: Kaverne v dolini Pišolon

VODNIK PO UČNO-REKREACIJSKI POTI IVANA JUGA PO STEZAH GRANIČARJEV IN SKOZI KAMNOLOME MILJSKIH HRIBOV

Miljski hribovi obsegajo okoli 7 km dolg in pol toliko širok polotok med Miljskim in Koprskim zalivom. Tloris v obliki črke M je razpotegnjen v dinarski smeri od znižanega sveta pri Škofljah na jugovzhodu, do Jernejevega zaliva med Debelim in Tankim ritcem na severozahodu. Obale so abrazijske, predstavljajo jih obrežne pečine oz. klifi, le na "iztekih" dolin Sv. Jerneja in potoka Fugnan v

Slika 2: Sústupni kamnolom

morje in severnem delu Rižanske doline so akumulacijske. Gradnjo ga menjuje se plasti peščenjaka in laporja, tj. fliš oz. sovdan srednje eocenske starosti, tj. okoli 55 milijonov let. Vpadajo v splošnem proti severu in so pogojile razvoj strukturnega reliefa. V vzdolžni smeri polotoka potekata dva grebena, med katerima sta poglobljeni prej omenjeni dolini. Prečno na to so zarezane globoke hudourniške grape, ki jim domačini pravijo "burisi". Dale so ime Barižonom in Purissimi. S pozidavami v zadnjih desetletjih se izgublja gruščasti značaj vasi na slemenih, kjer so največji Hrvatini. Ob obalah sta največja kraja Ankaran,

spalno in turistično naselje, in mesto Milje na nasprotni strani. Strma pobočja so "izravnana" z delanimi terasami s podpornimi suhimi zidovi iz peščenjaka. Po skoraj štiridesetletnem premoru se ponovno nanje vračajo oljke in vinska trta. Dobra cesta povezuje je ob obali in na slemenih, slaba pa pri spustih s slednjih. Skoraj preko cele zgodovine, od rimskega preko beneškega do današnjega obdobja so Miljske hribe delile meje, razen obdobja avstrijske in italijanske oblasti, ko so doživeli gospodarski razcvet.

Postavitev sedanje meje pred okoli pol stoletja je "senčna" pobočja Miljskih hribov precej spremenila. Zamenjalo se je prebivalstvo, zamrle so gospodarske dejavnosti, obmejna zaprtost je povzročila vračanje gozda in formiranje mednarodnega lovskega rezervata, v veliki meri se je ohranilo bogastvo naravne (vedute, geomorfološke in botanične posebnosti, različni ekosistemi...) in kulturne (kamnolomi peščenjaka, prazgodovinska gradišča, utrbe iz novjših vojn...) dediščine, sožitja človeka z naravo... Vse to so osnove za **sonaravni turizem, v najbližjem zelenem obrobju Trsta in Kopra, saj je za obe urbane aglomeraciji dostopno z mestnimi in primestnimi avtobusi.** "Padec" meje omogoča, da približamo svet, ki je bil "rezerviran" graničarjem in prebežnikom, od katerih so zadnji izgubili življenje malo pred osamosvojitvijo Slovenije, šolski mladimi na naravoslovnih dnevih in ljubiteljem narave, ki se vanjo podajajo kot planinci, sprehajalci, rekonvalescenti, tekači ali z gorskimi kolesi in s konji. Bolj kot nekaj poznamo, bolj lahko cenimo. Učnorekacijska pot je poimenovana po krajanu Premančana **Ivanu Jugu**, (1907 - 1988) rodoljubi in naravoslovcu. Njegovo življenje so zaznamovali totalitarni režimi. Po krivem obsojen je preživel 14 let v fašističnih zaporih, povojna oblast ga je "umaknila" v naše kraje, kjer je delal kot logar (sl. 1). Speljana je skoraj v celoti po obstoječih poteh, **po državnih ali občinskih parcelah in**

Slika 1:
 Ivan Jug
 (1907 -
 1988)

Zamiselj, tekst in slike: Franc Malečkar ob pomoči mag. Mladena Prebeška (trasiranje, avtor besedila o gozdovih), Mateja Županiča (arheologija, literatura); Luciana Comellia (literatura); Medved Srečka (trasiranje poti), Branka Bratoža (trasa in čiščenje), Darka Turka in krajanov KS Hrvatini (čiščenje trase), **Lektorirala:** Majda Dejanović; Osnutek vodnika izšel kot priloga glasila KS Hrvatini »Glas Hrvatino«; št. 1, marec 2004, Hrvatini v 1000 izvodih. **Tisk in grafična priprava:** David Bartolić, s.p., Koper

Miljski hribi obsegajo okoli 7 km dolge in pol toliko širok polotok med Miljskim in Koprskim zalivom. Tloris v obliki črke M je razpotegnjen v dimarski smeri od nižnjega sveta pri Škofljah na jugovzhodu, do Jermejevega zaliva med Debelim in Tankim rtičem na severozahodu. Obale so abrazijske, predstavljajo jih obrežne pečine oz. klifi, le na "iztekih" dolin Sv. Meja in potoka Fugan v morje in severnem delu Rižanske doline so akumulacijske. Gradijo ga menjajoče se plasti peščenjaka in laporja, tj. flis oz. sovdan srednje eocenske starosti, tj. okoli 55 milijonov let. Vpadajo v splošnem proti severu in so pogojile razvoj strukturnega reliefja. V vzdolžni smeri polotoka potekata dva grebena, med katerima sta poglobljeni preji omenjeni dolini. Prečno na to so zarežane globoke hudourniške grape, ki jim domačini pravijo "burisi". Dale so ime Baržonom in Purissimi.

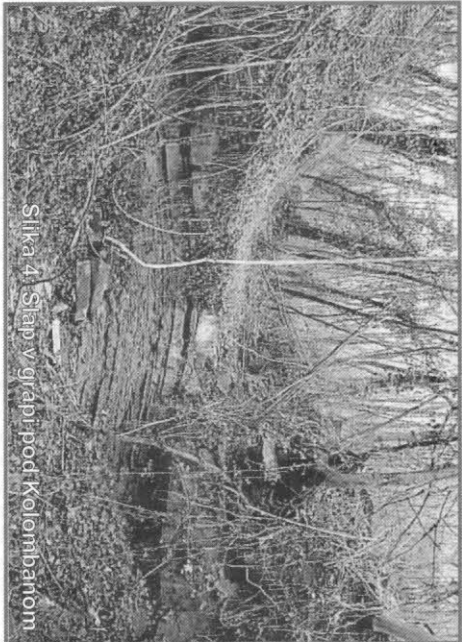
S pozidavami v zadnjih desetletjih se izgubljajo gručasti značaji vasi na slemenih, kjer so največji Hrvati. Ob obalah sta največja kraja Ankaran, spalno in turistično naselje, in mesto Milje na nasprotni strani. Strma pobočja so "izravnana" z delanimi terasami s podpornimi suhimi zidovi iz peščenjaka. Po skoraj štiridesetletnem premoru se ponovno nanje vračajo oljke in vinska trta. Dobra cesta povezava je ob obali in na slemenih, slaba pa pri spustih s slednjih. Skoraj preko cele zgodovine, od rimskega preko beneškega do današnjega obdobja so Miljske hribe delile meje, razen obdobja avstrijske in italijanske oblasti, ko so doživele gospodarski razcvet.

Postavitve sedanje meje pred okoli pol stoletja je "senčna" pobočja Miljskih hribov precej spremenila. Zamenjalo se je prebivalstvo, zamle so gospodarske dejavnosti, obmejna zaprtost je povzročila vračanje gozda in formiranje mednarodnega lovskega rezervata, v veliki meri se je ohranilo bogatstvo naravne (vedute, geomorfološke in botanične posebnosti, različni ekosistemi...) in kulturne (kamnolomi peščenjaka, prazgodovinska gradišča, utrbe iz novejših vojn...) dediščine, sožitja človeka z naravo... Vse to so osnove za sonaravni turizem,

v najbližjem zelenem obrobju Trsta in Kopra, saj je za obe urbani aglomeraciji dostopno z mestnimi in primestnimi avtobusi. "Padeč" meje omogoča, da približamo svet, ki je bil "rezerviran" granicarjem in prebež-nikom, od katerih so zadnji izgubili življenje malo pred osamosvojitvijo Slovenije, šolski mladini na naravoslovnih dnevih in ljubiteljem narave, ki se

Slika 3: Napis granicarjev v spodnjem Cereju

Slika 4: Slap v grablu pod Kolombantom

navarjavajo bloki peščenjaka iz bližnjih kamnolomov za gradnjo pomolov, valobranov, tlakovanje ulic... Odpiranje novih delovišč je omogočila kvaliteta kamnine in plitva lega pod površjem. Tako so nastali so števili majhni kopi kot dopolnilna dejavnost kmetijstva. Tanjše plasti lapornatega peščenjaka so bile porabljene za šališe, debelejšje pa klesane v bloke za stavbe, idr. Leta 1935 je bila ustavljena zadruha, ki je ščela 20 kamnolomov s 110 delavci. Meja je prekinila dejavnost kot »kuga«, ostali so še kupi blokov, pripravljenih za transport, dovozne rampe, »kuček« za spravilo orodja... in vse je prekril gozd.

Pri h. št. 41 prečkamo Cerejski potok. Kdor bi se želel izogniti poti skozi Premantčan, lahko že takoj pri mejnem prehodu Korošci, nasproti h. št. 3, Krene z asfaltna ceste in se spusti poševno po pobočju Plizat po granicarški stezi do Cerejskega potoka. Nadaljujemo po kolovozu navkreber vzdolž meje proti Cereju. Kjer slednji obrne pod »korono« proti zahodu bodimo pozorni na izprskane napise vojakov (sl. 3) v bloke peščenjaka in malo naprej na stopnice za dosego višje terase (o.t. 7). V peščenjaku so tudi železovi minerali. Na stiku z vodo oksidirajo, najprej vzdolž razkolnih razpok. To obarva kamnino rjav. Izpiranje karbonatnega veziva dodatno »zrahlja« kamnino, tako da ni bilo težko gravirati napise. Po makadamski cesti nadaljujemo do nekdanjega maloobmejnega prehoda v Cereju, opuščenege v osemdesetih letih prejšnjega stoletja v času »depozita«. Pri ruševinah **vaške pralnice** (o.t. 8), nasproti h. št. 19, zavijemo proti zahodu na kolovoz, ki vodi v hudourniško dolino **Pisolon**.

Od kavern do Sv. Mihaela

Ko pričneta tlakovani kolovoz zavijati proti severovzhodu, pri propustu za vodo, skrenemo z njega proti jugozahodu, po dolini navzgor. Po okoli 200 m naletimo na vhod v **kaverno** (op.t. 9) v dnu čela opuščenege kamnoloma v desnem, vzhodnem, pobočju. Služila je profitelarski obrambi med drugo svetovno vojno (sl. 7). Ima 35 m dolge rove s stropom vzdolž vpadla plasti in tlorisom v obliki črke »Y«. Drugi vhod je zasut. Na južnem koncu je manjši obzidan prostor. Naseljujejo jo ševilne kobilice in pajki. Višje v dolini so še tri podobna zaklonišča.

Vrtnemo se na pot. Imamo dve možnosti vzpona proti Kolombantu. Manj zahtevna je tista, ki se poslužuje kolovoza, ki vodi proti zahodu. Ostali se spustimo po »kamnolomarskem«, obzidanem kolovozu v vznožju nekdanjega čela izkopa do meje. Tu krenemo po stezi proti vzhodu in takoj onkraj brvi preko potoka vidimo mogočen **domači kostanj** (o.t. 10). Je drevesna vrsta, ki se pojavlja na globljih gozdnih tleh. Uporablja se pri številnih kmetijskih dejavnostih, zato so posamezne gozdne parcele preoblikovali v nasad. Z opuščanjem kmetovanja se je slednje prepustilo naravnemu razvoju in tako danes naletimo v gozdovih Istre na posamezne mogočne skupine kostanjev stredi gozda. To je tudi naš primer. Obseg debela znaša 5,1 m visok je 15,5 m. Starost je ocenjena med 100 in 150 leti. Je zadnji primerek večje skupine, o čemer pričajo bližnji ostanke posekanih panjev. Se postopoma suši in v odmrlih vejah najdejo domovanje manjše ptice, kot tudi čuki in kune.

Vrtnemo se nazaj na drugo stran hudournika in nadaljujemo proti severozahodu vzdolž meje do naslednjega **hudournika**. Vzpnemo se po njegovi strugi. Podporni zid preprečuje odnašanje prsti na levi, zahodni strani. Selektivna erozija je povzročila nastanek 2 m visokega **slapa** (o.t. 11). Struga teče po zgornji ploskvi tise plasti peščenjaka, pod katero so mehkejši laporni skladi, ki jih voda hitreje spočleda in s tem pomika slap po strugi navzgor (sl. 4). V njej vidimo paralelopipedno, »kockasto«, krojitev peščenjaka. Tu vladajo posebni ekološki pogoji. Občrna prisotnost vode, večja relativna vlažnost in več humusa ima za posledico večjo pestrost rastlinskih vrst. Sicer gozdovi v ožjem pasu ob jarku sodijo med gozdove belega gabra (**Carpinetum**). Intenzivno izkoriščanje je povzročilo večje spremembe v drevesni sestavi in je belega zamenjal črni gaber. Na opuščeni kmetijski površini je prisotna robinija z gosto podrasjo robide. V manjših skupinah se pojavljata trepetlika in posamezno kakšen mogočen črni topol. Med zeljši so

tisočletja pred našim štejetjem. Obsega uravnan vrh, ki se dviga okoli 10 m nad okoliško ravnico in ima premer okoli 330 m. Viden je dvojni obrambni nasip, pa tudi prečni, med katerimi je bila naseľbina. Vzhodno od vrha (v Italiji) je bila najdena nekropola za to gradišče z grobovi v jamah, prekritih s ploščami iz peščenjaka in najdbami iz tega časa. Med izkopanimi izstopa dvostranski relief z upodobitvami Mitrovega kulta, ki je bil na osi. Najbližja znana je podobna najdba je v Bosni. Po legendi naj bi to utrdbo uničil Atila. Z vrha se vrnemo do centra Sonček in nadaljujemo po kolovozu proti severozahodu do mejnega kamna 89/3. Bolj »podjetni« ga bodo dosegli tako, da bodo sledili graničarski poti. Od tu se spustimo po stezi do hiše, kjer je živel Ivan Jug (o.t. 4) pod katero je mejni prehod Korošci.

Od Premančana do Cereja

S slemenske ceste se odpira pogled na asimetrično dolino, ki jo je zarezal Fugnan (Premančanski potok), tako da je drsel skladno z nagnjenostjo do pet metrov debelih plasti peščenjaka. Desno pobočje, ki se imenuje Pložat, in po katerem teče meja z Italijo, je strmo in tam so razgaljena čela skladov. Levo pobočje je položno in ga zavzema vas Premančan. Sestavljajo jo zasełki Kortina na vzpetini, nad pokrito struga »tržno zaokroženi« Grguri, Robanci na zahodu in Spodnji Cerej, ki se že »dotika« Milj. Ime vasi naj bi izviralo iz latinskega plemiškega imena ali presežnika privednika s predpono »prac«. Tik pred stavbo italijanskega mejnega prehoda zavije strma asfaltirana pot levo in preko potoka doseže Robance. Tu je pred hišo št. 24 ohranjena kamnita miza, nasproti nje, pred št. 21, pa vaška »špina«, vodovodna pipa iz časa takoj po drugi svetovni vojni (o.t. 5). Pri rumeni hiši zavijemo proti zahodu nad oljčnim nasadom, s katerim je bilo sanirano divje odlagalisce odpadkov v opuščnem kamnolomu. Pri bližnji h. št. 28 je nekaj kamnoseških izdelkov iz peščenjaka (sl. 5) Sledimo kolovozu v območje imenovano »Cave«. Pod njim in nad njim se vrstijo eden ob drugim manjši, opuščeni, z gozdom preraščeni kamnolomi peščenjaka. Na nekaterih odsekih kolovoza vidimo še ostanke kolesnic volovskih vpreg (sl. 6), ki so vlekle kamenje do pristanišča v Miljah. Za šališem, strmim kolovozom, tlakovanim s pokonci postavljenimi ploščami iz peščenjaka, je cestišče uničilo neurje pred okoli štiridesetimi leti in ga zasulo z gramozom s slemenske ceste.

Na površini opuščeni kamnolomov sta nastala posebna tipa gozda. Na majhni površini se izmenjujeta ohranjen hrastov gozd (**Quercetum**) in na pobočjih kamnolomov in na mestih, kjer se je odlagala jalovina, se je razvila sekundarna gabrova gozdna združba (**Ostryetum**) s prevlado črnega gabra. Ohranjen hrastov gozd sestavljajo graden, puhaec in cer. Po slednjem je dobila ime vas Cerej. Razlog tako pestre izmenjave med tipi gozdov je ob spremembah talnih razmer tudi v načinu izkoriščanja peščenjaka. Pri izkopu so izrabili reliefne posebnosti, tj. plitvo lego debelih skladov pod površino, svoje jo dodalo ročno delo in razdrobljena posest. Tako se je med izkopi ohranil naravni gozd gradna, ki se mu na sušnih legah pridruži puhaec in mali jesen ter cer, kjer pa je več vlage se pojavlja domači kostanj ter črni in kraški gaber. Posamezno ali v manjših šopih sta primešana škors in brek, ki sta svojevrstni posebnosti istrskih gozdov. V grmovnem sloju je prisotna lobodika in kot posebnost številni lorvorjevi grmi, ki so jih ptiči razširili iz sosednjih hišnih vrtov.

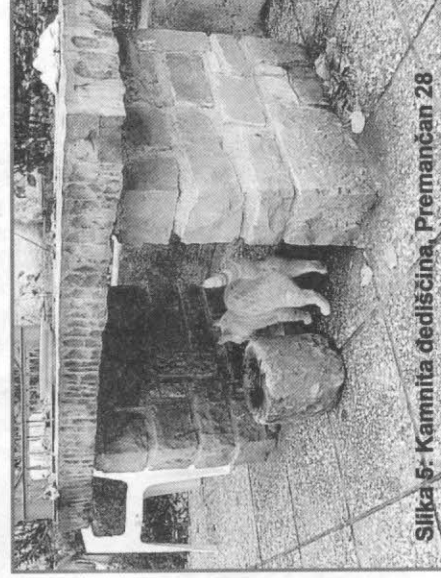
Onkraj zaraščajočega se pašnika krenemo proti jugu do konca **Šuštarjevega kamnoloma**. (o.t. 6) V čelu izkopa vidimo travertin, ki se izloča ob medplastovnem izviru (sl. 2) in kup blokov peščenjaka pripravljenih za vzdavo, a jih je prerasel prej gozd. **Kamnolomska dejavnost** na Miljskih hribih sega v prazgodovino, kar dokazujejo nasipi iz peščenjaka na Kaštelirju. Tu je bil najden rimski napis z juridično vsebino iz drugega stoletja našega štetja, vklesan v ploščo iz peščenjaka. Pomembne stavbe, kot sta npr. miljsko obzidje in cerkev v Starih Miljah, dokazujejo živahno izkopavanje do 16. stoletja. Prvi pisni dokaz je statut mesta Milje iz leta 1333, kjer so navedeni pogoji korišćenja občinskih kamnolomov v gozdu pri kraju Cerej. Hiter razvoj Trsta po propadu Beneške republike prekine krizo, ki je trajala dve stoletji. Na miljskem pomolu se

vanoj podajajo kot planinci, sprehajalci, rekonvalescenti, tekači ali z gorskimi kolesi in s konji. Bolj kot nekaj poznamo, bolj lahko cenimo. Učnorekreativna pot je poimenovana po krajanu Premančana **Ivanu Jugu**, (1907 - 1988) rodoljubu in naravoslovcu. Njegovo življenje so zaznamovali totalitarni režimi. Po krivem obsojen je preživel 14 let v fašističnih zaporih, povojna oblast ga je "umaknila" v naše kraje, kjer je delal kot logar (sl. 1). Speljana je skoraj v celoti po obstoječih poteh, **po državnih ali občinskih parcelah in javnem dobru**. Ponekod je pomujenih več »variant«, ki si jih bo vsak uporabnik izbiral, glede na njegov »pristop« k naravi, tj. bolj ali manj zahtevna hoja, tek, na konju ali s kolesom, fizično pripravljenost, razpoložljiv čas, saj lahko oblikuje »zanke«, pa tudi zato, da se **večkrat vrne**, najde nove zanimivosti, vedute. **Prehodimo jo lahko v okoli 4 urah** v eni smeri. Je razmeroma **nezahtevna pot**, razen morebiti vzpona po hudourniški grapi s slapom od meje proti Kolombanu, ki pa se ji lahko izognemo po kolovozu iz Pišolona. Od **opreme** potrebujemo le pohodno obutev in vrenemu primerno obleko ter baterijo za ogled kaverne. Bodimo spoštljivi do narave in imovine drugih. Hodimo samo po poti, za seboj ne pustimo nič razen odtisov v ilovici, s seboj ne vzamemo nič razen vtisov in fotografij. **Prevozna sredstva** pustimo le na primerernih mestih (označena s **P** na karti) oz. v soglasju s krajanji.

Od Škofij do Kaštelirja

Pot se prične pred restavracijo Kompas in bencinskim servisom OMV-Istrabenz pri **mejnem prehodu Škofije (1. opazovalna točka, dalje o.t.)** in se vzpne mimo vinograda do ostanek železniške proge Porečanka (Parenzana) in makadamske poti, ki vodi navkreber po desnem bregu hudournika Fagarolo proti **kamnolomu (o.t. 2)**. V preko meter debelih paralellopednih blokih iz peščenjaka vidimo v podpornem zidu anorganske (tokovni odlitki) in organske (odlitki sledi lazenja anelidov) teksture na spodnjih ploskvah plasti. Dokazujejo, da so menjajoče se plasti sovdana, nastale iz turbiditnih tokov, tj. kalnih podmorskih plazov. Bohinjski predor je obložen s kvadrati iz te lokacije.

V ovinku pred kamnolomom krene zložnem kolovoz proti Elerjem, kjer dosežemo asfaltno cesto pri avtobusni postaji. Po njej se vzpnemo proti zahodu do odcopa za center Sonček v nekdanji obmejni stražnici. Za njo nas vodi kolovoz med zidovi iz peščenjaka na 244 m visoki **vrhu Kaštelir (o.t. 3)** z ostanke prazgodovinskega gradišča. Je najvišja točka Miljskega polotoka. Bolj »zah-tenvni« ga bodo dosegli po strmi graničarski stezi, ki jo bodo poiskali na zgornjem desnem delu kamnoloma, za cisterno. Vodi skoraj pravokotno na plastnice. Vrh se odlikuje po razgledu od Socerba, Tinjana, Koprškega zaliva do Gradeža na zahodu. Gradišče je nastalo v bronasti dobi okoli poldrugega

Slika 5- Kamnita dediščina, Premančan 28

Slika 6- Kamnolomarski kolovoz s kolesnicami!

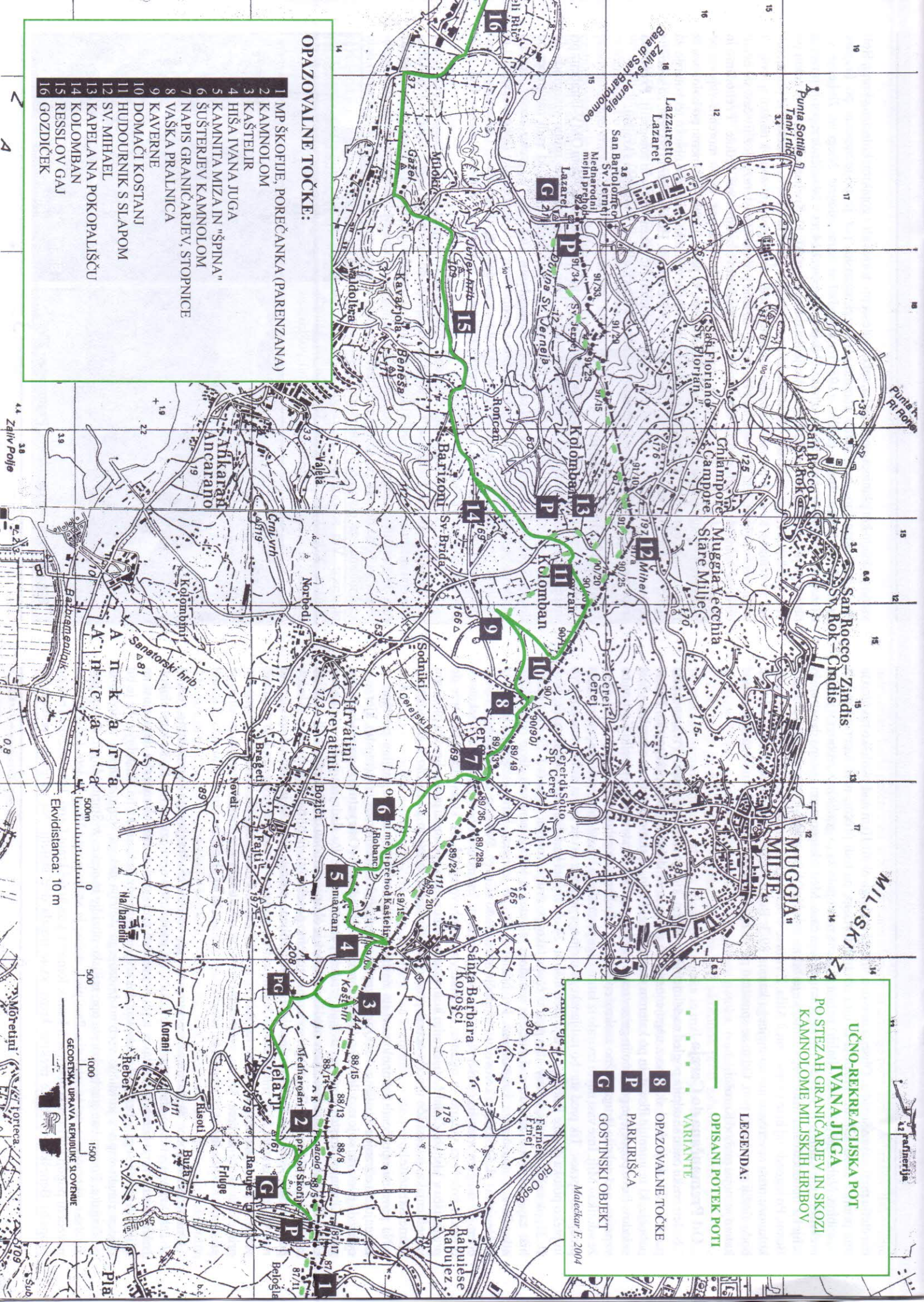
**UČNO-REKREACIJSKA POT
IVANA JUGA
PO STEZAH GRANIČARJEV IN SKOZI
KAMNOLOME MILJSKIH HRIBOV**

- LEGENDA:**
- **OPISANI POTEK POTTI**
  - **VARIANTE**
  - **8** **OPAZOVALNE TOČKE**
  - **P** **PARKIRIŠČA**
  - **G** **GOSTINSKI OBJEKT**

Malekcar F. 2004

OPAZOVALNE TOČKE:

- 1 MP ŠKOFIJE, POREČANKA (PARENZANA)
- 2 KAMNOLOM
- 3 KAŠTELIR
- 4 HIŠA IVANA JUGA
- 5 KAMNITA MIZA IN "ŠPINA"
- 6 ŠUSTREJEV KAMNOLOM
- 7 NAPIS GRANIČARJEV, STOPNICE
- 8 VAŠKA PRAVNICA
- 9 KAVERNE
- 10 DOMAČI KOSTANI
- 11 HUDOURNIK S SLAPOM
- 12 SV. MIHAEL
- 13 KAPELA NA POKOPALIŠČU
- 14 KOLOMBAN
- 15 RESSLOV GAJ
- 16 GOZDIČEK

500m
Evidenstanca: 10 m

GEODETSKA UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE

NAJBOLJ POMEMBNA JE USTNA HIGIENA

Parodontalne bolezni so resen zdravstveni problem prebivalstva, ker so najpogostejši vzrok izgube zob.

Vnetje dlesni je lahko prisotno vse življenje, ne da bi napredovalo. Ko pa se poruši ravnovesje med obrambnim mehanizmom človeka in mikrobi v zobnih oblogah, se razvije v parodontalno bolezen. Parodontalna bolezen je vnetna bolezen obzobnih tkiv, dlesni, zobnega cementa, pozobnice in čeljustne kosti.

Prvi znak vnetja dlesni je krvavenje dlesni. Ob prisotnosti rizičnih dejavnikov (najpogostejši so: slaba ustna higiena, kajenje, prehrana, sistemske bolezni kot so sladkorna, stres, starost) se nadaljuje vnetno izginotje kosti, zob izgublja podporo in se začne majati. Kajenje je pravzaprav eden od glavnih vzrokov za prezgodnjo izgubo zobovja.

Za preventivo je potrebna skrbna higiena zob in ustne votline. Po odstranitvi zobnih oblog in zobnega kamna, ki sta najbolj pogosta krivca za nastanek vnetja dlesni, se lotimo ustne higiene. Za uspeh terapije je odgovoren tudi pacient, saj brez vestnega izvajanja ustne higiene, ni uspeha terapije. Pomemben pripomoček za ustno higieno je ustrezna zobna ščetka in seveda pravilna uporaba le te. Navajamo nekaj lastnosti, ki jih mora imeti dobra zobna ščetka: ščetine so sintetične in zaobljene na vrhu, delovni del s snopi ščetin je dolg največ 3 cm. Zadostne so štiri vrste snopov ščetin na delovnem delu. Držalo je boljše, če je večjega premera, saj tako lažje podpira delovni del krtače in kontrolira gibanje. Na vprašanje ali uporabljati ročno ali električno krtačo se ne da preprosto odgovoriti. Osebe, ki morajo izvajati določeno tehniko čiščenja, uporabljajo ročno krtačo za doseganje boljših rezultatov. El. krtača se priporoča pri osebah, ki ne morejo kontrolirati gibanja navadne krtače, pri starejših in pri bolnih. Pri elektrovibracijski zobni ščetki se razvije velika hitrost gibanja ščetin, ki ustvarja zvočno vibracijo in skupaj z intenzivnim gibanjem slin in vode v ustih fizikalno odstranjuje obloge na zobnih površinah. Vendar je treba tudi pri el. krtačah uporabljati pripomočke za čiščenje medzobnih prostorov.

Zobna nitka se uporablja, ko so zobje tesno postavljeni in dlesen popolnoma zapolnjuje prostor med sosednjima zoboma. Zobna nitka se navije na prsta obeh rok, se nategne in se uvede preko kontaktne točke sosednjih zob pazljivo s krettno navzdol navzgor ter drsi ob eni ploskvi zoba in potem zopet ob drugi ploskvi, ki omejujeta medzobni prostor. Ne sme biti nobenega pritiska, da ne bi nitka zdrsnila čez kontaktno točko in poškodovala dlesen. Modifikacija zobne nitke je super nitka, ki je zgrajena iz več komponent in se uporablja za čiščenje prostorov pod mostovi, tam kjer se umeten zob dotika dlesni, pod gredami na katerih sloni delna proteza in okrog zobnih vsadkov. Če želite lahko na gobico date vodo, zobno kremo ali zdravilo, ki vam jih je predpisal vaš zobozdravnik.

Najbolj kritičnih točk v naših ustih ne moremo doseči z nobeno zobno ščetko, ampak samo s primerno medzobno ščetko, ki zapolni ves prostor od dlesni do stika zob. Lahko mehansko očistimo plak s površine kočnikov, ki si stojita nasproti, med katerima se ustvarja zobni kamen. Medzobna krtača, zožena na vrhu se uporablja, ko so medzobni prostori prazni ali se razkrije razcepišče zobnih korenin. Uporablja se za čiščenje prostorov med nosilci mostov in pod členi. Očisti tudi do 2,5 mm površine pod dlesnijo. Pri večkratnem gibanju take krtače, sledeč obliki medzobnega prostora, očistimo mehke dele. Medzobna krtača valjaste oblike se uporablja pri zelo širokih medzobnih prostorih in močno razgaljenih zobnih koreninah.

Razen teh osnovnih nujnih pripomočkov si lahko pomagamo pri čiščenju še z nekaterimi dodatnimi pripomočki, kot so ustne prhe, ustne vode, različne medikamentne raztopine, zeliščne kopeli, uporabimo lahko tudi posebne zobne kreme s čistilnimi zrci.

Z nobeno ustno vodo ali mazilom se ne da nadomestiti vestno krtačenje zob. Z ustno vodo, kamiličnimi čaji ali čajem iz žajblja izpiramo usta šele, ko smo temeljito očistili vse zobne površine.

V naslednji številki bomo govorili o nadomestitvi izgubljenih zob.

Kabinet za ustno higieno Ankarano

Sabina Ajdnik, dr. dent. med., prim.,
Marjan Zaltko Frangež, dr. dent. med. spec.,
Aleksander Zavaloka, višji med. tehnik

SPONZORSKI ČLANEK

Fumate?
Volete ridare il bianco
ai vostri denti?

NOVITA!

GRAZIE AD UN
METODO MODERNO
AD ULTRASUONO
RIMUOVIAMO
IL TARTARO IN MODO
EFFICACE, VELOCE ED INDOLORE.

Dispensario per l'igiene orale Ancarano
Via Ivan Regent 2a, Ancarano

tel: 00386/5 652 00 25 <http://users.volja.net/alekszl/>

Conservate i propri denti fino all'età avanzata!

Possiamo ridare il bianco
naturale ai vostri denti.

IL CIMITERO DI SAN MICHELE

In località Laurano, sotto il Monte San Michele, da molto tempo sorge l'omonimo Cimitero, molto frequentato, ma con un neo che già da decenni turba la pace e la bellezza di quel luogo sacro.

Si tratta della cappellina, che è andata sempre più degradandosi senza che nessuno intervenisse per restaurarla. A poco a poco si sbriciolavano gli intonaci, si spezzava l'architrave, e dentro è tuttora un guazzabuglio di calcinacci e di detriti.

Se uno vuol entrarvi, rischi di farsi colpire da una tegola pericolante o da un altro materiale che cada dall'alto. Perfino la piccola campana, che si trovava all'interno di un campanileto a vela, è stato addirittura sottratta da meno ladresca. Nemmeno il Crocifisso sta più ad indicare che si tratta d'una chiesa. Mancano chiese, nella nostra comunità, ed in ogni cimitero ci dovrebbe essere una cappella di cui sia ben curata la manutenzione.

La cappella di San Michele era bella una volta, che testimoniano i disegni architettonici della Comunità locale e dell'Irci (istituto regionale per la cultura istriana) di Trieste; da segnalarsi due colonne di stile ionico che il tempo non deve far cadere.

Dobbiamo darci da fare perché la chiesetta rivesta il suo antico splendore e la gente possa raccogliersi in preghiera davanti ad un nuovo Crocifisso. Quadri ed arredi devono venir rimessi a posto, come del resto tutto l'edificio, in cui sono andati distrutti perfino i banchi.

Ci auguriamo che la cappella possa risorgere quanto prima ed auspichiamo una più assidua custodia del luogo sacro, affinché possa essere frequentato con la dovuta serenità da quanti hanno cura e ricordo dei propri Cari, dei monumenti, di tutto ciò che anche questo nostro Monte ha espresso nel tempo.

Trieste, 19. gennaio 2004, Liliana TORISER

Kapela na lovranskem pokopališču

Staro lovransko pokopališče se nahaja na ovinku pri mejnem prehodu Čampore. Obdajajo ga mogočne ciprese. V njem se nahaja cerkvice z udrto streho in štirimi stebri z dorskimi kapiteli iz apnenčeve breče, ki podpirajo stebriščno lopo. Nujno je treba sanirati ta arhitektonski spomenik!

Tekst, slika: Franc Malečkar

Zazrti so v prihodnost

HRVATINI - V Hrvatinih so v soboto - po dveletnem premoru - spet praznovali krajevni praznik. V hrvatinskem kulturnem domu so nastopili otroci iz tamkajšnjih slovenskih in italijanskih šol ter vrtecev, zapel je pevski zbor Adriatic, krajsane so pozdravili predstavniki

Mestne občine Koper in krajevne skupnosti (KS) Hrvatini. Pohvalili so se z dosežki v KS, kot so obnova 800 metrov ceste proti Hrvatinom, začetek širitve pokopališča sv. Bride in urejanje kanalizacije od slemenske ceste do šole. Napovedali so tudi načrte za prihodnje leto, ko bodo obnovili nadaljnjih 600 metrov omenjene ceste, začeli bodo delati novo kapelo in urejati obzidje okrog pokopališča sv. Mihaela ter graditi kanalizacijo proti Fajtom. (nk)

Foto: Miha Crnić

vir: Primorske novice

Spoštovani!

Naj se vam takoj v začetku **ZAHVALIM ZA VAŠO INICIATIVNO ZA ORGANIZACIJO ZBIRALNE AKCIJE PAPIRJA**. Veseli smo sodelovanja z vami in želimo, da postane taka akcija vsakoletna. Učenci so pokazali veliko zanimanja in zdrav odnos do zbiranja odpadnega papirja. Zbrali so cca 2774 kg starega papirja. Zbrana sredstva bomo koristno porabili za dvig kvalitete pouka.

Branka Likon, univ. dipl. ekon. ravnateljica

Zbiralna akcija papirja

Zbirali smo star papir. Doma sem pregledal vsak kotiček. Ker ga sproti mečemo v smeti, ga nisem zbral nič. (Jernej)

Doma sem pregledala klopco. Papir smo zvezali z lepilnim trakom in naslednji dan sem ga prinesla v šolo. (Sara)

Enkrat je bil vhod zabasan s papirjem in komaj sem se »zgužvala« v garderobo. (Iva)

V četrtek so prinesli papir učenci italijanske osnovne šole. Komaj so ga stlačili v zabojnik, ki je bil že skoraj poln. (Tanja)

Prvi in drugi dan zbiralne akcije papirja je bil odziv učencev in krajanov majhen, nato pa smo napolnili prvi zabojnik in tudi dno drugega zabojnika debelo prekrili s starim papirjem.

(Učiteljica Biserka)

KOORDINACIJSKI ODBOR ZA ČISTO OKOLJE in novice v zvezi s KEMIPLASOM ter drugimi aktivnostmi

Že četrto leto teče, kar smo ustanovili Koordinacijski odbor za čisto okolje. V odboru aktivno deluje 10 krajevnih skupnosti Mestne občine Koper: Bertoki, Hrvatini, Pobegi-Čežarji, Olmo-Prisoje, Ankarana, Škofije, Vanganel, Dekani, Sveti Anton, Žusterna. Nastal je na pobudo KS Bertoki, in sicer po nesrečnem dogodku v Škocjanskem zatoku, ko je tam pomrlo na stotine močvirskih in drugih ptic. KS Bertoki se je takrat zelo trudila, da bi od pristojnih državnih organov izvedela, kaj se dogaja in kdo je kriv za ta pomor, vendar do informacij ni mogla priti. Na svoje stroške je naročila kemične analize, ki so pokazale hudo kemično onesnaženost vode v bertokskih kanalih.

Ustanovitev Koordinacijskega odbora je soupadla z načrti za postavitve sežigalnice odpadkov v Luki Koper. Naš odbor je temu načrtu odločno nasprotoval, saj so tudi najboljše sežigalnice vir dioksinov in drugih strupov v okolju, taka dejavnost pa nikakor ne sodi v bližino stanovanjskega, turističnega in kmetijskega območja. Luka se je po negativnih odzivih lokalne skupnosti na srečo vseh nas premislila in sežigalnice ni zgradila. Video posnetki obiska dr. Paula Conneta in njegovi argumenti o nepotrebnosti in škodljivosti sežiganja odpadkov z mednarodne konference, ki smo jo organizirali v Koprju, pa so postali del dokumentarnega filma TIHA SMRT.

Ob sežigalnici pa se je odbor že od vsega začetka ukvarjal tudi s problematiko Kemiplasa. Kdo ne pozna kiselkastega smrdljivega pršenja iz meglice, ki je lebdela nad ankaranskim križiščem. Nad Iplasovim in kasneje Kemiplasovim onesnaževanjem okolja so se pritoževali krajanje Dekanov, strupeni smrad pa je zaneslo tudi do Bertokov, Ankarana, Hrvatinov in Škofij. V primeru Kemiplasa se je izkazalo, da pristojni organi ne ukrepajo, kot bi morali, čeprav so že leta 1995 tudi uradno ugotovili, da tovarna krepko krši zakon. Šele na pritisk KO za čisto okolje in peticije, ki jo je podpisalo več kot 4000 krajanov prizadetih krajevnih skupnosti, so se zganili. Našega dopisovanja, pobud, člankov, zapisnikov in tiskovnih sporočil je za dva debela fascikla. Med drugim smo imeli na sodišču kar nekaj tožb v zvezi s postopkom za postavitve sežigne naprave za strupene emisije in za upravičenost najbližjih sosedov Kemiplasa, da so stranke prisotne v postopku sanacije tovarne. Odboru po strokovni plati brezplačno pomaga ogromno ljudi, ki pa se v javnosti nočejo izpostavljati.

O zadnjih dogodkih v zvezi s Kemiplasom so poročale tudi Primorske novice in Radio Koper Capodistria. Potem ko je javnost odločneje pritisnila na Kemiplas z zahtevo, da popolnoma sanira proizvodnjo ali pa prekine z delom, in ko je te zahteve podprla tudi občina, so se lastniki Kemiplasa pred nekaj meseci odločili, da tovarno preselijo. Večji del proizvodnje naj bi šel na Madžarsko, kjer so lastniki že sklenili predpogodbo za nakup zemljišča, manjši pa v Bosno in (ali) Ukrajino. Zaenkrat tovarna deluje s polovično zmogljivostjo, njene emisije pa so pod trajno 24 urno kontrolo. Kot zatrjujejo, so s škodljivimi emisijami pod zakonsko določenimi mejami, saj so namesto predvidene sežigalnice strupenih plinov obnovili katalizator. V Kemiplasu pričakujejo, da jim bo pri zapiranju oziroma pri selitvi pomagala tudi država. Ta jim je namreč obljubila kredit za nakup sežigalnice in se sprva strinjala, da se lahko ta denar (475 milijonov tolarjev) preusmeri v razgradnjo in sanacijo prostora po selitvi tovarne. Na tem območju naj bi zrasla poslovno-stanovanjska cona s trgovskim centrom in hoteli. Ko pa so za ta kredit zaprosili, je bila njihova prošnja zavrnjena. Za kredite Ekološkega sklada namreč veljajo zelo stroga pravila v skladu z direktivami Evropske unije. Kemiplasovo vodstvo se je v zvezi s tem problemom večkrat sestalo, tako z vodstvom občine in županom Popovičem kot s Koordinacijskim odborom za čisto okolje. Končno je prišlo tudi do nekega soglasja, vendar je zdaj na drugem bregu država, ki ni držala obljube, ki jo je

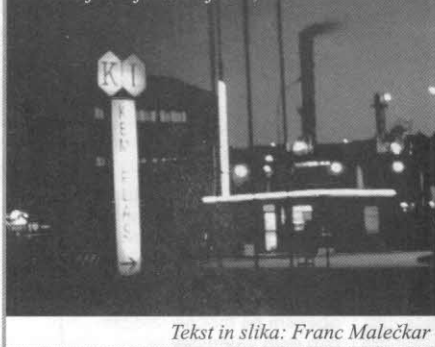
sprva dala. Tudi obisk župana Popoviča pri ministru Janezu Kopaču ni prinesel nič vzpodbudnega. Ali je država res dolžna pomagati tovarni, ki je desetletja onesnaževala okolje in ogrožala zdravje ljudi? Morda res ne, toda sedaj je priložnost, da vsi sedejo za isto mizo in poskušajo najti najustreznejšo rešitev. V skladu z dogovorom s Kemiplasom je Koordinacijski odbor za čisto okolje že vožil pobudo za spremembo planskih in izvedbenih prostorskih aktov MO Koper v industrijski coni na Bivju zaradi zamenjave kemične industrije s poslovno-trgovsko dejavnostjo. Po pogojih EU je možna pridobitev posojila za preselitev proizvodnje tudi zaradi sprememb in omejitev za določeno industrijo v občinskih prostorskih planih.

MO Koper smo predlagali, naj priprava sprememb izhaja iz razvojnih usmeritev, ki so bile izdelane v preteklih letih za območje MO Koper Obala (Razvojni projekt ICAM, Koper 2020, Planske opredelitve območja vzhodno od kemičnega kompleksa kot kmetijskega zemljišča I. kategorije) in ugotovitvah »Poročila o vplivih na okolje« o prostorskem položaju Kemiplasa, ki je bilo pripravljeno v prostopku sanacije Kemiplasovih čezmernih emisij v zrak. Tam na strani 36 namreč piše, da »...zaradi pestrosti rabe prostora, bližine naselij, reke Rižane, ki napaja naravni rezervat, kmetijskih zemljišč in potencialnega onesnaževanja kmetijski pridelkov, ki gredo na trg, tovarna Kemiplas ni ustrezno locirana.« Z dopolnitvijo obstoječih strokovnih podlag naj se podrobno prouči obstoječe stanje, razvojne možnosti ter uredi zamenjavo neprimernih dejavnosti s takimi, ki so združljive s kmetijskimi, turističnimi, stanovanjskimi in drugimi potenciali prostora.

Odločitve v zvezi z gospodarskim razvojem na Bivju so dolgoročne pomena za razvoj MO Koper, zato pričakujemo, da bodo strokovne službe MO Koper z vso resnostjo in v najkrajšem času pripravile spremembe prostorskih planov in s tem pospešile preselitev problematične kemične industrije s tega območja ter omogočile razvoj okolju in prebivalcem prijaznih dejavnosti.

Kemiplasu šteti dnevi?

Več kot 40 mrtvih, priznanih s strani Ministrstva za okolje, je bilo potrebnih, da je oblast prisluhnila prizadevanjem okoljevarstvenikov, in nastopila proti kemijski industriji na Bivju. »Zmaj« še »opleta z repom«. Pod krinko selitve proizvodnje demontira že ustavljene obrate, da bi pridobil državna sredstva. To in preprečitev luške sežigalnice so veliki uspehi Koordinacijskega odbora za čisto okolje koprskih krajevnih skupnosti. Ta civilna iniciativa je velika klofuta »mlačni« lokalni oblasti, ki se ni znala potegniti za zdravje svojih sokrajanov, volivcev.

Tekst in slika: Franc Malečkar

Ob sežigalnici v Luki Koper, Kemiplasu in še nekaj manjših akcijah pa je eno pomembnih področij delovanja Koordinacijskega odbora za čisto okolje sodelovanje v Koaliciji za trajnostno ravnanje z odpadki in EKO šola.

SODELOVANJE V NACIONALNI KOALICIJI ZA TRAJNOSTNO RAVNANJE Z ODPADKI

Vključitev Koordinacijskega odbora za čisto okolje v Koalicijo za trajnostno ravnanje z odpadki je posledica aktivnosti v zvezi s sežigalnico v LUKI Koper. Eden naših glavnih argumentov je bil namreč tudi ta, da sežigalnica odpadkov ni potrebna, če so odpadki ločeno zbrani in izkoriščeni kot surovine. Vendar je Ministrstvo za okolje in energijo (MOPE), od katerega je odvisna strategija ravnanja z odpadki v Sloveniji, očitno naklonjeno sežiganju odpadkov in od te opcije ne odstopa, čemur prilagaja tudi nacionalno strategijo ravnanja z odpadki, zakonodajo in podzakonske akte, ki jih predlaga.

Slovenske lokalne iniciative, društva in nevladne organizacije smo zato ustanovili koalicijo proti sežigalnicam in za trajnostno ravnanje z odpadki. Slovenska koalicija je povezana z mednarodno mrežo podobnih koalicij po Evropi in svetu GAIA (www.no-burn.org) ter njihovim projektom ZERO WASTE (brez odpadkov). Koordinacijski odbor za čisto okolje je preko koalicije aktivno vključen v javne razprave za posamezne predloge zakonov in podzakonskih aktov v zvezi z odpadki. Trenutno je na MOPE-ju v obravnavi Operativni plan ravnanja z biološkimi odpadki, ki je spet usmerjen v sežiganje. Bioodpadki so namreč tista frakcija, ki je še v posebnem interesu sežigalniških navdušencev, saj imajo ti odpadki visoko energetska vrednost. Naša koalicija zahteva, naj operativni plan na prvem mestu upošteva preventivne metode in naj bo usmerjen v strategijo iskanja učinkovitih načinov ločevanja in izločanja bioodpadkov iz skupne mase odpadkov in njihovega vračanja naravi.

EKOŠOLA KOT NAČIN ŽIVLJENJA

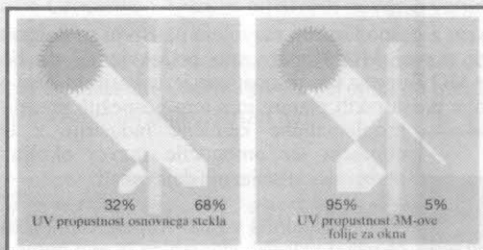
Koordinacijski odbor za čisto okolje sodeluje tudi pri projektu EKO ŠOLA. To je mednarodni program, ki načrtno in celostno uvaja okoljsko vzgojo v osnovne in srednje šole. Projekt teče v okviru Evropske fundacije za okoljsko izobraževanje in ozaveščanje. Osnovni namen projekta ni le ozaveščanje mladih, ampak poskuša vnašati v pouk poleg znanja o okolju predvsem vzgojo o okolju in za okolje. Mladim pomaga graditi čustven in strokoven odnos do zmogljivosti okolja. V vsako šolo prinaša sveženj novih zamisli in pobud, kako še bolj obogatiti pouk in obšolske dejavnosti. Sodelujejo učenci, učitelji, vodstvo šole, svet šole in svet staršev skupaj s predstavniki lokalnih oblasti (občine in krajevne skupnosti). K projektu ekošole je prva pristopila OŠ Prade. Projekt je navdušil tudi upokojence KS Bertoki, ki so v okviru svojega društva pridobili za OŠ Prade nekaj sredstev (100 000 SIT). S tem denarjem bo šola krila stroške informativne zgibanke in obisk predavatelja, ki bo otrokom predstavil problematiko odpadkov in načrt za učinkovito ločeno zbiranje odpadkov doma in v šoli.

*Pripravila: Maja Bavdaž Solce
Predstavnica KO za čisto okolje iz Hrvatinov*

**POSKRbite ZA UDOBnost IN VARNost
POSLOVNIH IN OSTALIH
PROSTOROV**

TERMOREFLEKTIVNE FOLIJE

za zatemnjevanje steklenih površin
in prostorov

Folije, ki **ODBIJAJO** TOPLOTU in tako **PROSTOR** **DODATNO** **TOPLOTNO** **IZOLIRAJO**. Poleti zaščitijo prostor pred vdorom toplote v prostor (**DO 75%**) in slepečimi sončnimi žarki, kar omogoča lažje delo, pozimi pa **delno preprečujejo** izgubo toplote iz prostora (do 15%).

Z uporabo termorefleksivnih folij:

- **IZBOLJŠAMO** **DELOVNE** (ZMANJŠANJE BLEŠČEČE SVETLOBE, kar npr. olajša pogled na ekran pri delu z računalniki) **IN BIVANJSKE POGOJE** (PRIJETNEJŠE POČUTJE V HLADNEJŠEM PROSTORU V VROČIH DNEH, sončni žarki nas ne slepijo).
- **TER OBENEM** **PRIHRANIMO** **SREDSTVA** **ZA** **OGREVANJE** **OZ.** **KLIMATIZIRANJE** **PROSTOROV.**

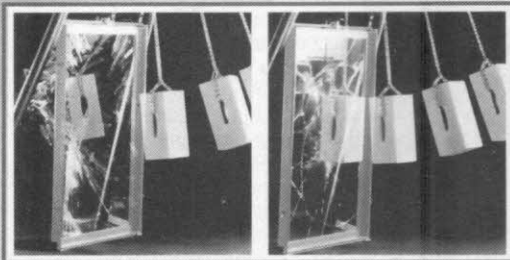
VARNOSTNE (protivlomne) FOLIJE

So prozorne folije ojačane s kovinskimi oksidi.

Ob razbitju stekla folija zadrži delce stekla, tako da **se steklena površina ne razleti**.

Ker ni letečih delcev, folija **preprečuje tudi poškodbe ljudi** in zmanjša materialno škodo, ki bi nastala ob razbitju stekla ali eksploziji.

Varnostne oz. protivlomne folije se uporabljajo predvsem za dodatno zaščito trgovin in lokalov, saj **zaščitijo ljudi in predmete pred poškodbami**, obenem pa **močno upočasnijo delo vlomilcev in poskuse vandalizma**.

**PROFESIONALNO IN HITRO VAM IZVEDEMO MONTAŽO
POTREBNIH FOLIJ NA STEKLENE IN OSTALE POVRŠINE.**

Sporočite nam vaše potrebe in želje na tel. št.: 05/630 12 00, david.bartoli@volja.net.

SERVIS GOSPODINJSKIH APARATOV VSEH BLAGOVNIH ZNAMK

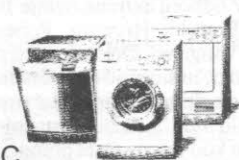
Pooblaščen

serviser za:

NARDI,

OCEAN,

ALA in IMETEC.

Lah Lucijan - Lučko s.p., Hrvatini 92, Ankaran

Tel: 05 6514 415, 05 6514 414

GSM: 041 525 482

CENTRALNO OGREVANJE VODOVODNE INŠTALACIJE

FRANCA OSKAR s.p.
Hrvatini 147/b,
6280 ANKARAN

Tel. 05/ 651 47 10
GSM 041 722 365

Cvetličarna
Negozio di fiori

GEAFLOr d.o.o.

Istrska c. 49, 6000 Koper

Tel.: 05/639 75 33

Fax: 05/630 85 35

E-mail: diana.gea@siol.net

Spletna stran: www.geacvet.com

Glasiló "GLAS HRVATINOV - LA VOCE DI CREVATINI" • Izdaja: *Krajevna skupnost Hrvatini, Hrvatini 74, Ankaran, tel: 05/651 48 00* • Uredništvo: *Nada Peroša, Franc Malečkar* • Glavni urednik: *Gregor Abram* • Tajništvo: *Rozana Gomboc* • Fotografije: *Alojz Gec* • Grafična priprava in tisk: *David Bartolič s.p., Koper* • Glasilo izhaja 4-krat letno, naklada: 650 izvodov • Glasilo prejemajo krajanke in krajanj KS Hrvatini brezplačno.

1	2	3	4	5	6	7
8				■	9	
10			■	11		■
12			13			14
15	■	16			■	17

NAGRADNI RAREBUS

IC

Rešitev nagradnega rarebusa (napisano rešitev preberemo od zadaj naprej), ki ga je sestavil Franc Malečkar, je ime zahodnega dela vasi Premančan, kjer je pred hišo št. 24 ohranjena kamnita miza iz peščenjaka, nasproti nje, pred št. 21, pa vaška »špina«, vodovodna pipa iz časov takoj po drugi svetovni vojni.

Rešitve pošljite najkasneje do 15. novembra na naslov Krajevna skupnost Hrvatini, Hrvatini 74, 6280 Ankaran, s pripisom Nagradni rarebus ali jih prinesite osebno. Ne pozabite napisati tudi svojega naslova, saj bomo med prispelimi pravilnimi odgovori izžrebali PET NAGRAJENCEV, ki bodo prejeli PO DVE BREZPLAČNI VSTOPNICE ZA JAMO DIMNICE ALI ZA SVETO JAMO PRI GRADU SOCERB. Nagrajenci bodo objavljeni tudi v naslednji številki glasila. Nagrada se lahko prenese na drugo osebo.

NAGRAJENCA NAGRADNEGA RAREBUSI IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

V mesecu februarju smo na Krajevni skupnosti Hrvatini izvedli nagradni žreb. Ta je določil naslednja nagrajenca: **Nensi Panič, Hrvatini 128a** in **Sonja Korunek, Hrvatini 221a**. Pravilna rešitev rarebusa iz prejšnje številke pa se glasi KOLOMBAN. Nagrado prejmeta nagrajenki po pošti.

KS Hrvatini

NAGRADNA KRIŽANKA

Vodoravno:

1. pokojni krajan Premančana, gozdar, borec
8. letni čas,
9. 5. in 1. črka abecede,
10. osebni zaimsek,
11. reka v Rusiji,
12. redkejše moško ime,
15. avtomobilska oznaka Avstrije,
16. obdobje,
17. avtomobilska oznaka Norveške.

Navpično:

1. istrsko mesto,
2. alkoholna pijača,
3. ljubezen (italijansko),
4. Niko Ambrož,
5. 11. črka,
6. okrajšava za nekdanjo tajno policijo,
7. njega,
11. hvalnica,
13. Edo Ravnikar,
14. neznan (kratica).

Rešitve križanke, ki jo je sestavil Franc Malečkar, pošljite ali prinesite do 15. aprila 2004 na naslov **Krajevna skupnost Hrvatini, Hrvatini 74, 6280 Ankaran**, s pripisom **Nagradna križanka**. Ne pozabite napisati tudi svojega naslova, saj bomo med prispelimi pravilnimi odgovori izžrebali **5 NAGRAJENCEV, KI BODO PREJELI PO DVE BREZPLAČNI VSTOPNICE V JAMO DIMNICE MED VASEMA MARKOVŠČINA IN SLIVJE ALI SVETO JAMO PRI GRADU SOCERB**. Nagrajenci bodo objavljeni tudi v naslednji številki glasila. Nagrada se lahko prenese na drugo osebo.

OBVESTILO

Obveščamo krajanke, da imajo možnost si ogledati osnutek projekta izvedbe sanacije pokopališča Sv. Mihaela na Lovranu - Kolomban.

Razgrnitev bo od 22. 03. do 05. 04. 2004 na oglasni deski pri sedežu Krajevne skupnosti.

Pripombe lahko oddate v tajništvo KS.

KS Hrvatini

Društvo upokojencev je ob 8. marcu organiziralo srečanje svojih članov.

foto:

www.slovensko-morje.net

IZ PRIHODNJE ŠTEVILKE...

Svet KS Hrvatini bi želel izdati prihodnjo številko glasila v zadnjem tednu v aprilu in **JO POSVETITI VSTOPU NAŠE DRŽAVE V EVROPSKO UNIJO**. V njej bo program prireditev in VAŠI POGLEDI na ta dogodek. Zato bi prosili, če bi »zasuli« uredništvo z vašimi mnenji, pričakovanji, strahovi, upanji... ki se nam odpirajo, porajajo, ... V vodniku, ki je na sredinski strani te številke glasila, ste izvedeli, da so bili Miljski hribi skoraj celo zgodovino razpolovljeni z mejami in so bila obdobja brez meja tudi obdobja gospodarskega razvoja. Bo tako tudi tokrat?